

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

SPREMEMBA REVALORIZACIJE V NOVIH SRS

Ljubljana, junij 2002

ANDREJA SLAPAR

IZJAVA

Študentka Andreja SLAPAR izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Ivana TURKA in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetni domači strani.

V Ljubljani, 3. junij 2002

Podpis:

KAZALO

1	UVOD.....	3
2	REVALORIZACIJA (PREVREDNOTOVANJE) GOSPODARSKIH KATEGORIJ PO SLOVENSKIH RAČUNOVODSKIH STANDARDIH.....	4
2.1	REVALORIZACIJA (PREVREDNOTOVANJE) SREDSTEV	6
2.1.1	Revalorizacija (prevrednotovanje) opredmetenih osnovnih sredstev	8
2.1.2	Revalorizacija (prevrednotovanje) neopredmetenih dolgoročnih sredstev	15
2.1.3	Revalorizacija (prevrednotovanje) dolgoročnih finančnih naložb	16
2.1.4	Revalorizacija (prevrednotovanje) zalog	21
2.1.5	Revalorizacija (prevrednotovanje) terjatev	22
2.1.6	Revalorizacija (prevrednotovanje) kratkoročnih finančnih naložb	24
2.1.7	Revalorizacija (prevrednotovanje) denarnih sredstev	28
2.2	REVALORIZACIJA (PREVREDNOTOVANJE) OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV.....	28
2.2.1	Revalorizacija (prevrednotovanje) kapitala	29
2.2.2	Revalorizacija (prevrednotovanje) dolgoročnih dolgov.....	32
2.2.3	Revalorizacija (prevrednotovanje) dolgoročnih rezervacij.....	34
2.2.4	Revalorizacija (prevrednotovanje) kratkoročnih dolgov.....	35
2.2.5	Revalorizacija (prevrednotovanje) kratkoročnih časovnih razmejitev ...	37
2.3	PREVREDNOTOVANJE PO SPREMENJENIH SLOVENSKIH RAČUNOVODSKIH STANDARDIH	37
2.3.1	Nove prevrednotovalne postavke med prihodki in odhodki.....	37
2.3.2	Prevrednotovanje po spremenjenih SRS in izkaz poslovnega izida....	39
3	SKLEP.....	42
4	LITERATURA.....	44
5	VIRI.....	46

1 UVOD

Deset let po oblikovanju prvotnih slovenskih računovodskih standardov smo decembra 2001 dobili nove Slovenske računovodske standarde (v nadaljevanju SRS). Prvotni slovenski računovodski standardi so bili oblikovani v letih 1991 in 1992 ter sprejeti 21. aprila 1993. Izhajali so iz kodeksa računovodskih načel iz leta 1989 ter mednarodnih računovodskih standardov, uveljavljenih do leta 1991. Kasneje je bilo spremenjenih ali na novo sprejetih 24 mednarodnih računovodskih standardov, od prvotnih pa je veljavnih le še 11.

Spremembe SRS so bile pogojene predvsem z močnejšo udeležbo slovenskih podjetij na mednarodnih trgih in zahtevami po sestavitvah računovodskih izkazov v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi in tudi prenovljeni zakon o gospodarskih družbah iz leta 2001 je postavil vrsto podrobnih rešitev, ki jih morajo upoštevati tudi SRS. Sama ideja prenovljenih standardov pa je prav gotovo v tem, da naj bi bilanca stanja izkazovala čim bolj realno sliko, pošteno vrednost stanja sredstev in obveznosti, tako da uporabniki računovodskih informacij vedo, s kakšnimi sredstvi in dolgovi razpolaga družba.

Ena izmed temeljnih značilnosti do zdaj veljavnih standardov je bila prav gotovo revalorizacija. V diplomskem delu sem se osredotočila prav na njeno spremembo v novih računovodskih standardih, ki do sedaj znani način obračunavanja revalorizacije opuščajo ter ga nadomeščajo s prevrednotovanjem.

Koncept mojega diplomskega dela sem zasnovala na treh delih: najprej bom v prvem delu podrobneje predstavila različne smeri prevrednotovanja in prevrednotenja kot njegovega posledka. V drugem delu sem prikazala rešitve prevrednotovanja, ki jih priporočajo spremenjeni SRS, za posamezno gospodarsko kategorijo, kjer so tudi navedeni primeri knjigovodskega obravnavanja prevrednotovanja posameznih gospodarskih kategorij, kar omogoča boljše predstavo in primerljivost z revalorizacijo po starih računovodskih standardih.

Opustitev do sedaj znanega načina obračunavanja revalorizacije sredstev in dolgov bo v naslednjih letih spremenila poslovne rezultate nekaterih slovenskih družb, pri tem pa moramo vedeti, da se v podjetjih ni nič spremenilo.

Po starih slovenskih računovodskih standardih revalorizacija ni obvezna, razen za kapital (Korošec, 2002, str. 33).

Navedena sprememba lahko v primeru nekaterih podjetij pomembno vpliva na finančni izid poslovanja, pri drugih podjetjih pa sprememba na izkazu uspeha ne bo (Kranjec, 2002). Razlike so namreč odvisne od sestave bilance stanja, kar sem podrobneje prikazala v tretjem delu, čemur sledi zaključek s sklepom.

2 REVALORIZACIJA (PREVREDNOTOVANJE) GOSPODARSKIH KATEGORIJ PO SLOVENSКИH RAČUNOVODSKIH STANDARDIH

Prevrednotenje je sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij, kar pomeni, da je prevrednotenje vsako ponovno ovrednotenje gospodarskih kategorij po njihovem začetnem pripoznavanju (Odar, 2000b, str. 21). V nadaljevanju bodo podrobneje predstavljene različne smeri prevrednotovanja in prevrednotenja kot njegovega posledka.

Potrebno je razlikovati med:

- splošnim prevrednotenjem, ki je posledica spremembe kupne moči domače valute, merjene v evrih, in
- posebnim prevrednotenjem, ki je posledica sprememb cen gospodarskih kategorij, ki se spreminjajo zaradi posebnih vplivov, kot so spremembe v ponudbi in povpraševanju ter tehnološke spremembe.

Prevrednotenje, ki je posledica spremembe kupne moči domače valute, imenovano tudi splošno prevrednotenje, se po SRS opravi na koncu posameznega poslovnega leta le pri kapitalu. Navedena trditev je skladna s finančnim pojmovanjem kapitala, saj omogoča ugotovitev čistega dobička, ki je poslovni izid v enotah nespremenljive kupne moči. Če povzamemo drugače: ohranjanje finančnega kapitala, merjenega v enotah nespremenljive kupne moči, izničuje učinke inflacije in zato tudi omogoča primerljivost poslovnih izidov v časovnem zaporedju (Odar, 2000d, str. 383).

»Zaradi spremenjenih okoliščin se razkriva le, kako se pri ugotavljanju in razporejanju čistega dobička zagotavlja ohranjanje splošne kupne moči kapitala. Splošno prevrednotenje kapitala pa se opravlja, če se v prejšnjem koledarskem letu tečaj evra do tolarja poveča za več kot 5,5%. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala se v takšnem primeru krije kot izredni odhodek, razen če se uporabljajo možnosti, ki jih ustvarja prevrednotenje osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb, vendar največ do zneska njihovih dokazanih nadomestljivih vrednosti ob upoštevanju še razpoložljive dobe njihove koristnosti.« (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Posebno prevrednotenje opravi podjetje ob koncu poslovnega leta ali med njim zaradi:

- okrepitve sredstev, ki poveča njihovo dotlej izkazano vrednost ali
- njihove oslabitve, ki zmanjša njihovo dotlej izkazano vrednost.

Pri okrepitvi govorimo o povečanju pričakovanih prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev, pri oslabitvi pa o zmanjšanju pričakovanih prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev, ne da bi se sicer spremenila zaradi nove naložbe ali umika naložbe

vanje. V prvem primeru se poleg povečanja vrednosti sredstev prehodno poveča posebni prevrednotovalni popravek kapitala, v drugem primeru pa se ob zmanjšanju njihove vrednosti povečajo prevrednotovalni poslovni odhodki ali prevrednotovalni finančni odhodki, razen v primeru, če je pred tem pri istih sredstvih prišlo do posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, ki ga je možno zmanjšati z vrednostjo ustreznih sredstev. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala je prehodna rešitev, ker je končna rešitev kljub vsemu odvisna od dejanskega iztržka, ki lahko šele vpliva na poslovni izid. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala ima značilnosti popravka vrednosti ustreznih gospodarskih kategorij, ki so na temeljnem kontu izkazane po povečani vrednosti, ki se sicer ne ujema z načelom manjše vrednosti (Turk et al., 200a, str. 30).

Prevrednotovanje zaradi okrepitev sredstev se pojavi ob obstoju utemeljenih tržnih podatkov, ki omogočajo povečanje knjigovodske vrednosti zemljišč, zgradb, opreme in finančnih inštrumentov. Takrat se ne glede na siceršnje računovodsko načelo manjše vrednosti povečajo knjigovodske vrednosti teh postavk ter praviloma tudi konto in bilančna postavka posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala na večje poštene vrednosti. Izjema so posebni primeri, ki so obravnavani v posameznih slovenskih računovodskih standardih. Pri tem ne smejo biti obremenjeni odhodki zaradi amortizacije med povečano in prvotno izkazano knjigovodsko vrednostjo zgoraj navedenih postavk, pač pa se mora amortizacija pokrivati znotraj nastalega posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala. Če ta ni zadosten, se lahko oslabitev tudi pri teh sredstvih pokriva le v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov oziroma prevrednotovalnih finančnih odhodkov v istem obdobju (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št.107/2001).

Glede na to, da se mora podjetje samo odločiti za prevrednotenje zaradi okrepitve v skladu s pravilom primerljivosti, mora biti taka odločitev uprave dolgoročna, spremeniti pa naj bi jo bilo mogoče le izjemoma. Na odločitev pa bo najverjetneje vplivalo kar nekaj dejavnikov: izkazovanje sredstev po pošteni vrednosti, izračunavanje čiste vrednosti premoženja in s tem tudi možnosti za zavarovanje najetih posojil itn. (Odar, 2001e, str. 145).

Do oslabitve pa lahko pride pri vseh sredstvih. Če knjigovodska vrednost sredstva presega njegovo pošteno vrednost, je potrebno sredstvo oslabiti. Izguba zaradi oslabitve se pojavi, ko je potrebno zaradi tega zmanjšati njegovo knjigovodsko vrednost. Slednja je enaka znesku, za katerega knjigovodska vrednost sredstva presega njegovo nadomestljivo vrednost. Izgubo prikažemo med prevrednotovalnimi poslovnimi odhodki oziroma prevrednotovalnimi finančnimi odhodki; izjema je primer, če pred tem pri istih sredstvih zaradi njihove okrepitve pride do posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, ki omogoča njeno poravnavo.

Standardi navajajo, da je upoštevanje oslabitve sredstev obvezno, upoštevanje okrepitve sredstev pa dopustno (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št.107/2001).

Prevrednotenje se lahko med poslovnim letom ali ob koncu le-tega opravi tudi pri dolgovih: zaradi oslabitve ali okrepitve dolgov.

Pri slednjem gre za povečanje pričakovanega odtoka bodočih gospodarskih koristi zaradi povečanja njihove knjigovodske vrednosti, pri oslabitvi pa za zmanjšanje pričakovanega odtoka gospodarskih koristi zaradi zmanjšanja njihove knjigovodske vrednosti. Pri oslabitvi dolgov je treba razliko pri njih spet prehodno obravnavati kot prevrednotovalni popravek kapitala, pri njihovi dokončni poravnavi pa jo obravnavamo kot prevrednotovalni poslovni prihodek oziroma prevrednotovalni finančni prihodek. Pri okrepitvi pred tem oslabljenih dolgov je treba razliko pri njih obravnavati kot zmanjšanje posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, v vseh drugih primerih pa kot prevrednotovalni poslovni odhodek oziroma prevrednotovalni finančni odhodek.

Pri tem standardi navajajo, da je upoštevanje okrepitve dolgov obvezno, upoštevanje oslabitve dolgov pa dopustno (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št.107/2001).

Podrobnosti o zadevnih gospodarskih kategorijah v zvezi z njihovim prevrednotenjem so obravnavane v posameznih splošnih SRS.

2.1 REVALORIZACIJA (PREVREDNOTOVANJE) SREDSTEV

Za merjenje tako pri začetnem zajemanju posameznih pojavov v računovodske razvide kot tudi pri sestavljanju računovodskih izkazov in popravljanju začetnega merjenja v tej zvezi obstajajo različne podlage, zato bi pred samo obravnavo prevrednotovanja sredstev na kratko navedla nekaj podlag.

»*Izvirna vrednost* je znesek plačanih denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov ali pa poštena vrednost nadomestila, danega v trenutku nakupa, da bi podjetje prišlo do sredstev. Medtem ko govorimo pri celoti sredstev posamezne vrste o vrednosti, govorimo pri njihovi količinski enoti o ceni. Izvirne vrednosti so pri materialu, trgovskem blagu ali nabavljenih storitvah *nabavne vrednosti* oziroma pri količinski enoti *nabavna cena*; nabavna cena obsega poleg nakupne cene, ki jo je treba plačati dobavitelju, še uvozne dajatve ter prevozne in druge neposredne stroške nakupa, kar pomeni, da je treba razlikovati nabavno ceno od nakupne cene pa tudi nabavno vrednost od nakupne vrednosti. Pri opredmetenih osnovnih sredstvih in neopredmetenih dolgoročnih sredstvih se izraz nabavna vrednost uporablja tudi za količinsko enoto. Izvirne vrednosti so pri polproizvodih in proizvodih ter pri opravljenih storitvah praviloma *stroškovne vrednosti*, imenovane *proizvajalni stroški*, vendar se lahko raztezajo od *spremenljivih proizvodnih stroškov* kot ene skrajnosti do *zožene lastne cene* kot druge skrajnosti; vsi ti izrazi se lahko nanašajo na količinsko enoto ali pa na celotno količino v gibanju oziroma zalogi. Ker so izvirne vrednosti pri stvareh,

ki vstopajo v zalogo, v različnih trenutkih različne, je lahko končna zaloga ovrednotena po *drsečih povprečnih cenah*, *tehtanih povprečnih cenah*, *obratnozaporednih cenah (značilnost metode fifo)* ali *zaporednih cenah (značilnost metode lifo)*. Če so v računovodskih razvidih uporabljene stalne cene (ocenjene, standardne cene), se šteje pri celoti ustreznih količin kot izvirna vrednost tudi *stalna vrednost z odmiki*.

Dnevna vrednost je znesek denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, ki bi jih bilo treba plačati, če bi v sedanosti kupili enaka ali enakovrstna sredstva. Dnevna vrednost se lahko imenuje tudi *nadomestitvena vrednost*; ta izraz bolje nakazuje znesek, po katerem bo računovodsko obravnavana enaka količina ali enaka količinska enota, ko bo nadomestila staro količino oziroma količinsko enoto.

Iztržljiva vrednost je znesek denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, ki bi jih bilo mogoče v sedanosti pridobiti s prodajo sredstev na običajen način. Pri stvareh v zalogi se v tej zvezi pojavi še pojem *čista iztržljiva vrednost*; to je iztržljiva vrednost, zmanjšana za ocenjene stroške dokončanja in ocenjene stroške, potrebne za prodajo. Pojavi se tudi izraz *čista prodajna vrednost*; označuje znesek, ki ga je mogoče pridobiti s prodajo sredstva v premišljenem poslu med dobro obveščanima in voljnima strankama, zmanjšan za stroške prodaje. Iz tega sledi, da je treba kot iztržljivo vrednost obravnavati tudi *pošteno vrednost*; gre za znesek, za katerega je sredstvo mogoče zamenjati med dobro obveščanima in voljnima strankama v premišljenem poslu. Če je *nadomestljiva vrednost* enaka čisti prodajni vrednosti enote, jo prav tako lahko štejemo kot vrsto iztržljive vrednosti; to pa ni mogoče, če je enaka vrednosti pri uporabi. Pri terjatvah je v tej zvezi mogoče govoriti tudi o *udelarljivi (unovčljivi) vrednosti* in o *odplačni vrednosti*.

Sedanja vrednost je razobrestena (diskontirana) vrednost presežka prihodnjih prejemkov nad izdatki (prihodnjih čistih prejemkov), ustvarjenega po pričakovanju z določenimi sredstvi ali določenim sredstvom pri običajnem poslovanju podjetja. Takšna je tudi *vrednost pri uporabi*, ki je sedanja vrednost ocenjenega presežka prihodnjih prejemkov nad izdatki, za katerega se pričakuje, da se bo pojavil pri nadaljnji uporabi sredstva in iz njegove odtujitve konec njegove dobe koristnosti. Vrednosti pri uporabi pogosto ni mogoče ugotoviti za vsako posamezno sredstvo, temveč le za denar ustvarjajočo enoto, to je najmanjšo določljivo skupino sredstev, katerih nenehna uporaba je vir denarnih prejemkov, v glavnem neodvisnih od denarnih prejemkov iz drugih sredstev ali skupin sredstev. Če je z *nadomestljivo vrednostjo* mišljena vrednost pri uporabi, spada tudi ta v okvir sedanje vrednosti.« (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št.107/2001).

2.1.1 Revalorizacija (prevrednotovanje) opredmetenih osnovnih sredstev

V prenovljenih SRS se podpoglavje Revaloriziranje opredmetenih osnovnih sredstev nadomesti s podpoglavjem Prevrednotenje opredmetenih osnovnih sredstev, pri čemer je prevrednotenje sprememba njihove knjigovodske vrednosti; kot prevrednotenje se ne štejejo dodatne naložbe vanje in njihovo amortiziranje. Opravi se lahko na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se kot prevrednotenje opredmetenih osnovnih sredstev zaradi njihove okrepitve, oslabitve ali prevrednotenje opredmetenih osnovnih sredstev zaradi odprave njihove oslabitve.

Če dokazana poštena vrednost opredmetenega osnovnega sredstva presega knjigovodsko, se sredstva lahko prevrednotujejo zaradi okrepitve. Pooblaščen ocenjevalci vrednosti lahko pri zemljiščih, zgradbah in opremi ugotavljajo pošteno vrednost kot čisto prodajno vrednost, pri čemer upoštevajo že pretečeno dobo koristnosti. Pošteno vrednost opredmetenih osnovnih sredstev je mogoče dokazati tudi s strani podjetja, če ima podjetje način ocenjevanja vrednosti določen v posebnem pravilniku, ki temelji na slovenskih poslovnofinančnih standardih.

Povečanje vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev zaradi kasnejših naložb vanje, ki povečujejo prihodnje gospodarske koristi od njih, je potrebno razlikovati od zgoraj navedenega prevrednotovanja. Pojavi se zgolj zaradi povečanja vrednosti sicer nespremenjenih opredmetenih osnovnih sredstev.

Prevrednotovalna razlika povečuje neodpisano vrednost teh osnovnih sredstev (se pravi razliko med nabavno vrednostjo in do tedaj nabranim (kumulativnim) amortizacijskim odpisom) in prevrednotovalni popravek kapitala, ki se nanaša na opredmetena osnovna sredstva. Obračunana amortizacija od razlike med tako povečano nabavno vrednostjo opredmetenih osnovnih sredstev in nabavno vrednostjo pred prevrednotenjem se praviloma vračuna v breme prevrednotovalnega popravka kapitala v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi, ki se je zaradi prevrednotenja pojavil pri ustreznem opredmetenem osnovnem sredstvu in se torej ne obravnava kot strošek.

V primeru, da podjetje prevrednoti kako opredmeteno osnovno sredstvo, se morajo prevrednotiti tudi druga opredmetena osnovna sredstva iste vrste.

Ob upoštevanju še razpoložljive dobe koristnosti se opredmeteno osnovno sredstvo, nabavljeno v tujini, praviloma lahko prevrednoti le za spremembo tečaja tuje valute, v kateri je bilo nabavljeno.

Popravek vrednosti dolga se pojavi kot nasprotna postavka nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva v primeru, ko je bil opravljen nakup opredmetenega osnovnega sredstva v tujini ter ko dolg v tujini na koncu poslovnega leta še ni poravnani in ga je treba popraviti zaradi spremembe tečaja tuje valute, ali pri nakupu opredmetenega osnovnega sredstva; ko je dolg za to sredstvo izražen v

domači valuti in je med pogodbenima strankama dogovorjeno prevrednotenje z namenom ohranjanja njegove vrednosti, se lahko takšna razlika upošteva tudi kot popravek nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva. Od tako spremenjene nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva zaradi opravljenega prevrednotenja je kasneje obračunana amortizacija kot strošek.

Če knjigovodska vrednost opredmetenega osnovnega sredstva presega njegovo nadomestljivo vrednost, se morajo osnovna sredstva prevrednotiti zaradi oslabitve. Kot nadomestljiva vrednost velja čista prodajna vrednost oziroma vrednost pri uporabi. Katera se upošteva je odvisno od tega, katera je večja. Ocenjevanje vrednosti pri uporabi obsega oceno prejemkov ter izdatkov, ki bodo posledica iz nadaljnje uporabe sredstva in iz njegove končne odtujitve, ter uporabo ustrezne razobrestovalne (diskontne) mere pri teh prihodnjih denarnih tokovih.

Vrednost pri uporabi se lahko ugotavlja tudi za najmanjšo določljivo skupino sredstev, katerih nenehna uporaba je vir denarnih prejemkov, večinoma neodvisnih od denarnih prejemkov iz drugih sredstev ali skupin sredstev, ki je opredeljena tudi kot za denar ustvarjajoča enota.

Zgolj v primeru, če je nadomestljiva vrednost opredmetenega osnovnega sredstva manjša od njegove knjigovodske vrednosti, se slednja zmanjša na njegovo nadomestljivo vrednost. Omenjeno zmanjšanje je izguba zaradi oslabitve in se šteje kot prevrednotovalni poslovni odhodek v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi, in ne kot povečanje stroška amortizacije – razen če je bil pri njegovi prejšnji okrepitvi povečan prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi; tedaj ga je treba porabiti, da se ne bi za celotno razliko povečal prevrednotovalni poslovni odhodek v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi.

Opredmetena osnovna sredstva se zaradi odprave oslabitve lahko prevrednotujejo, kar pa potrebuje podobno utemeljitev kot prevrednotenje zaradi oslabitve ali zaradi okrepitve. Pri razveljavitvi izgube zaradi oslabitve opredmetenega osnovnega sredstva pa povečana knjigovodska vrednost ne sme presegati knjigovodske vrednosti, ki bi bila ugotovljena (po odštetju amortizacijskega odpisa), če pri njem v minulih letih ne bi bila pripoznana izguba zaradi oslabitve. Pri razveljavitvi izgube zaradi oslabitve sredstva se poleg knjigovodske vrednosti takšnega sredstva poveča tudi prevrednotovalni poslovni prihodek v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi, razen če je bil pri njegovi prejšnji oslabitvi zmanjšan prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi; takrat ga je treba spet povečati.

Ob odtujitvi prevrednotenega opredmetenega osnovnega sredstva se kot prevrednotovalni poslovni prihodek oziroma odhodek evidentira razlika med čisto prodajno vrednostjo opredmetenega osnovnega sredstva in prvotno knjigovodsko vrednostjo, pri čemer je potrebno razliko med njegovo čisto prodajno vrednostjo in zadnjo knjigovodsko vrednostjo popraviti še za prevrednotovalni popravek kapitala, nanašajočega se na to opredmeteno osnovno sredstvo (Slovenski računovodski

standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Standard določa, da lahko pošteno vrednost kot čisto prodajno vrednost ugotavljajo le pooblaščen ocenjevalci vrednosti, pri čemer upoštevajo že pretečeno dobo koristnosti. Cenilci pri ocenjevanju poštene vrednosti uporabljajo enega od naslednjih pristopov:

- *Nabavnovrednostna metoda*

Metoda ocenjevanja sredstev, po kateri se vrednost sredstva ugotavlja na temelju nabavne cene nadomestnega sredstva; oceniti je treba stroške novega proizvodnje natančnega dvojnika ali nadomestitvene vrednosti sredstva, ki ima enako uporabnost (Turk, 2000b, str. 285).

Ker se z razvojem tehnologije zmanjšujejo stroški izdelave enakih osnovnih sredstev, ponavadi ugotavljamo kvečjemu oslabitve, ne pa okrepitve.

- *Prodajnovrednostna metoda*

»Po tej metodi se vrednost sredstva ugotavlja na podlagi prodajnih cen drugih podobnih sredstev.« (Turk, 2000b, str. 593)

Prodajnovrednostna metoda je uporabna v tistih primerih, kadar za določena osnovna sredstva obstaja trg, torej ponudba in povpraševanje. S pomočjo te metode lahko v pogojih delujočega trga najbolje ocenimo pošteno vrednost sredstev podjetja in je v tujini najpogosteje uporabljena metoda.

- *Donosnostna metoda*

Vrednost sredstev ugotavljamo na podlagi pričakovanega donosa, ki ga je treba uglavničiti z ustrezno uglavničevalno mero; izmerimo ga lahko v obliki čistega dobička, dividend, finančnega izida itd. (Turk, 2000b, str. 102).

Podjetje se lahko odloči za izvedbo okrepitve v knjigovodstvu, če se poštena (tržna) vrednost posameznih osnovnih sredstev zaradi tržnih razmer poveča. Pripoznavanje okrepitve vrednosti osnovnega sredstva je namreč odvisno od tega, kako odloči posamezni gospodarski subjekt – ali se bo takšna okrepitev v računovodskih razvidih izkazala ali pa ne. Pri tem je najustreznejše upoštevati načelo pomembnosti.

Knjigovodsko evidentiranje posebnih prevrednotovanj bo precej zahtevno: vrednost prevrednotenja bo namreč potrebno spremljati na posebnih kontih osnovnih sredstev, in sicer zato, da bo zagotovljena informacija, kolikšen del posebnega

prevrednotenja osnovnih sredstev je še izkazan v kapitalu. Ker se učinek okrepitve osnovnih sredstev tudi amortizira (s to razliko, da ne povečuje stroškov, temveč zmanjšuje posebni prevrednotovalni popravek kapitala), je potrebno zneske obračunane amortizacije evidentirati na posebnem kontu popravka vrednosti zaradi zagotavljanja podatka o osnovi za amortiziranje.

Slika 1: Shematični prikaz prevrednotenja zgradbe zaradi okrepitve in amortizacija

Nabavna vrednost zgradb 0210		Popravek vrednosti zgradb zaradi amortiziranja 0310		Amortizacija zgradb 431	
(Stanje) 1500		1000 (Stanje)		(2a) 75	
		75 (2a)			
				Posebni prevrednotovalni popravki kapitala v zvezi z zgradbami 951	
Prevrednotenje zgradb zaradi okrepitve 0211		Popravek vrednosti zgradb zaradi okrepitve 0311			
(1) 150		100 (1)		(2b) 7,5	50 (1)
		7,5 (2b)			

Vir: Jereb, Šircelj, 2001, str. 40-41.

Slika 1 prikazuje knjigovodsko spremljanje prevrednotenja zgradbe zaradi okrepitve. V prvem koraku sem prevrednotila zgradbo za 10% od izkazane nabavne vrednosti. Drugi korak prikazuje poslovni dogodek v naslednjem letu, obračun amortizacije (amortizacijska stopnja znaša 5%), ki izhaja iz izvorne nabavne vrednosti in predstavlja strošek obdobja (dogodek 2a), ter obračun amortizacije, ki izhaja iz presežka nad izvorno nabavno vrednostjo (dogodek 2b) in je evidentiran v breme posebnega prevrednotovalnega popravka.

V nadaljevanju Slika 2 prikazuje uporabo posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala neposredno za kritje zneskov, potrebnih pri splošnem prevrednotovalnem popravku, amortizacija, ki izhaja iz presežka nad izvorno vrednostjo, v tem primeru predstavlja strošek.

Slika 2: Shematičen prikaz uporabe posebnega prevrednotovalnega popravka za kritje splošnega prevrednotovalnega popravka kapitala

<p>Nabavna vrednost zgradb 0210</p> <hr style="border: 0.5px solid black;"/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black; padding: 2px;">(Stanje) 1500</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;"></td> </tr> </table>	(Stanje) 1500		<p>Popravek vrednosti zgradb zaradi amortiziranja 0310</p> <hr style="border: 0.5px solid black;"/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black; padding: 2px;">1000 (Stanje)</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;"></td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 2px;">75</td> <td style="padding: 2px;">(3a)</td> </tr> </table>	1000 (Stanje)		75	(3a)
(Stanje) 1500							
1000 (Stanje)							
75	(3a)						
<p>Prevrednotenje zgradb zaradi okrepitve 0211</p> <hr style="border: 0.5px solid black;"/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black; padding: 2px;">(1) 150</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;"></td> </tr> </table>	(1) 150		<p>Popravek vrednosti zgradb zaradi okrepitve 0311</p> <hr style="border: 0.5px solid black;"/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black; padding: 2px;">100</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;">(1)</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 2px;">7,5</td> <td style="padding: 2px;">(3b)</td> </tr> </table>	100	(1)	7,5	(3b)
(1) 150							
100	(1)						
7,5	(3b)						
<p>Splošni prevrednotovalni popravek kapitala</p> <hr style="border: 0.5px solid black;"/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black; padding: 2px;">50</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;">(2)</td> </tr> </table>	50	(2)	<p>Amortizacija zgradb 431</p> <hr style="border: 0.5px solid black;"/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black; padding: 2px;">(3) 82,5</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;"></td> </tr> </table>	(3) 82,5			
50	(2)						
(3) 82,5							
<p>Posebni prevrednotovalni popravki kapitala v zvezi</p> <hr style="border: 0.5px solid black;"/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; border-right: 1px solid black; padding: 2px;">50</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;">(1)</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 2px;">50</td> <td style="padding: 2px;">(2)</td> </tr> </table>	50	(1)	50	(2)			
50	(1)						
50	(2)						

Vir: Jereb, Šircelj, 2001, str. 42.

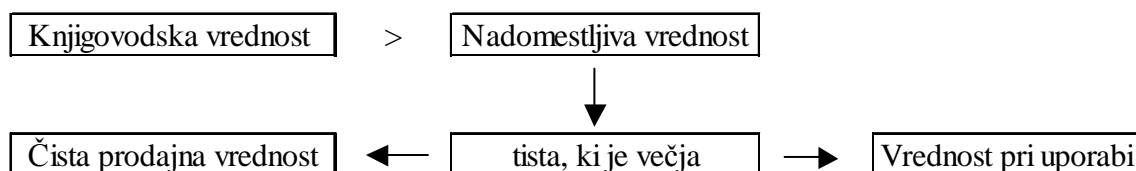
Načelo previdnosti, na katerem temelji evropski računovodski sistem, je že sedaj od nas zahtevalo preverjanje morebitnega prevrednotenja osnovnih sredstev v knjigovodstvu. Vsebinska razlika med načelom previdnosti in upoštevanjem oslabitve sredstev (temelječe na načelu poštene vrednosti) je preprosto rečeno v tem, da stroga uporaba načela previdnosti zahteva uskladitev knjigovodske vrednosti z najnižjo od ocenjenih vrednosti sredstev, oslabitev pa zahteva uskladitev z najvišjo izmed ocenjenih vrednosti. Načelo previdnosti namreč izhaja iz predpostavke, da se lahko podjetju zgodi, da bo za sredstvo iztržilo zgolj minimalno vrednost. Pri tem lahko dobiček ob morebitni ustvarjeni pozitivni razliki pripozna šele v trenutku, ko se le-ta pojavi ob prodaji na trgu. Načelo poštene vrednosti predpostavlja, da se lahko gospodarski subjekt na podlagi ocenjene vrednosti osnovnih sredstev odloči, kaj je zanj bolj smiselno. Odločil se bo za tisti način uporabe osnovnih sredstev, ki mu

prinaša največ koristi. Če se bo s cenitvijo osnovnih sredstev ugotovilo, da je neko osnovno sredstvo več vredno, če se ga proda, kot pa če ga podjetje uporablja, bi ga racionalen gospodar pač prodal in obratno (Jereb, Šircelj, 2001, str. 42).

Posebno prevrednotovanje opredmetenih osnovnih sredstev zaradi njihove oslabitve se mora opraviti, če njihova knjigovodska vrednost presega njihovo nadomestljivo vrednost.

Kot nadomestljiva vrednost se šteje čista prodajna vrednost ali vrednost pri uporabi, odvisno, katera je večja.

Slika 3: Razmerje med primerjalnimi vrednostmi z vidika oslabitve osnovnih sredstev

Vir: Jereb, Šircelj, 2001, str. 43.

Čista prodajna vrednost je znesek, ki ga je mogoče pridobiti s prodajo sredstva v preišljenem poslu med dobro obveščanima in voljnima strankama, zmanjšan za stroške prodaje.

Slika 4: Prevrednotenje opreme zaradi oslabitve

Nabavna vrednost opreme 0400	Popravek vrednosti opreme zaradi amortiziranja 0500	Amortizacija opreme 432
(Stanje) 1000	200 (Stanje) 200 (2)	(2) 180
Prevrednotenje opreme zaradi oslabitve 0402	Popravek vrednosti opreme zaradi oslabitve 0502	Prevrednotovalni poslovni odhodki 720
100 (1)	(1) 20 (2) 20	(1) 80

Vir: Hieng et al., 2002, str. 48.

Slika 4 prikazuje knjigovodsko obravnavanje oslabitve, pri katerem smo v prvem

dogodku evidentirali oslabitev opreme za 10% od izkazane nabavne vrednosti, nato pa še obračun amortizacije izvirne vrednosti osnovnih sredstev in obračun amortizacije prevrednotenja zaradi oslabitve.

Slika 5: Prevrednotenje osnovnih sredstev zaradi odprave oslabitve

Prevrednotenje opreme zaradi oslabitve 0402			Popravek vrednosti opreme zaradi oslabitve 0502			Prevrednotovalni poslovni prihodki 720		
(1)	100	100 (Stanje)	(Stanje)	20	20	(1)	80	(1)

Vir: Zupančič, 2001, str. 23.

Slika 5 prikazuje odpravo oslabitve. Razliko med oslabitvijo izvirne vrednosti in popravka vrednosti opreme izkažemo kot prevrednotovalni poslovni prihodek.

Če je bilo sredstvo prej oslabiljeno v breme odhodkov, obravnavamo odpravo njegove oslabitve kot povečanje prihodkov, če pa je bilo sredstvo prej oslabiljeno v breme prevrednotovalnega popravka kapitala, je treba odpravo take oslabitve obravnavati kot povečanje prevrednotovalnega popravka kapitala (Koželj, 2001, str. 28).

Slika 6: Prodaja prevrednotene zgradbe

Nabavna vrednost zgradb 0210		Popravek vrednosti zgradb zaradi amortiziranja 0310			Terjatve 120	
(Stanje)	1500	1000 (Stanje)	500	(1c)	(1a)	1200
Prevrednotenje zgradb zaradi okrepitve 0211		Popravek vrednosti zgradb zaradi okrepitve 0311			Posebni prevrednotovalni popravki kapitala v zvezi z zgradbami 951	
(Stanje)	150	100 (Stanje)	50	(1b)	(1b)	50 50 (Stanje)
Prevrednotovalni poslovni prihodki 769		Prevrednotovalni poslovni odhodki 720				
	700					
	(1d)					

Vir: Zupančič, 2001, str. 24.

Na Sliki 6 je prikazano knjigovodsko obravnavanje prodaje prevrednotene zgradbe. V prvi knjižbi je evidentiran pogodbeni znesek, nato popravek knjigovodske vrednosti za prevrednotovalni popravek kapitala ter povečanje popravka vrednosti zgradb zaradi amortiziranja in na koncu prevrednotovalni poslovni prihodki. V primeru, da bi omenjeno zgradbo prodali za manj kot 500 enot, bi izgubo pri prodaji zgradbe evidentirali kot prevrednotovalni poslovni odhodek.

2.1.2 Revalorizacija (prevrednotovanje) neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Pri prevrednotenju neopredmetenih dolgoročnih sredstev spremenimo njihovo knjigovodsko vrednost, ponavadi se pojavi kot prevrednotenje zaradi oslabitve neopredmetenih dolgoročnih sredstev. Prevrednotovanje se lahko opravi na koncu poslovnega leta ali med njim. Dodatne naložbe v neopredmetena dolgoročna sredstva niso štete kot prevrednotenje (Turk et al., 2000a, str. 44).

Ker običajno ne deluje trg za neopredmetena dolgoročna sredstva, na katerem bi bilo mogoče dobiti zadostne dokaze o njihovi pošteni vrednosti, neopredmetenih dolgoročnih sredstev zaradi okrepitve ne prevrednotujemo. Kasnejša pripoznanja, ki prej niso bila pripoznana kot sredstva, niso dopuščena. Že vračunanih stroškov neopredmetenih dolgoročnih sredstev prav tako ni mogoče usredstviti, čeprav negotovosti, ki so povzročile njihovo hitrejše vračunavanje, ni več.

Neopredmeteno dolgoročno sredstvo, nabavljeno izven države, se praviloma lahko prevrednoti le za spremembo tečaja tuje valute, v kateri je bilo nabavljeno, pri čemer upoštevamo še razpoložljive dobe koristnosti.

Pri nakupu neopredmetenih dolgoročnih sredstev v tujini, ko dolg v tujini na koncu poslovnega leta še ni poravnan in ga je treba popraviti, ker se je spremenil tečaj tuje valute, ali pri nakupu neopredmetenega dolgoročnega sredstva, ko je dolg za to sredstvo izražen v domači valuti in je med pogodbenima strankama dogovorjeno prevrednotenje, da bi ohranili njegovo vrednost, se lahko takšna razlika upošteva tudi kot popravek nabavne vrednosti neopredmetenega dolgoročnega sredstva. Pri tem se pojavi nasprotna postavka in sicer popravek vrednosti dolga. Od tako spremenjene nabavne vrednosti neopredmetenega dolgoročnega sredstva zaradi opravljenega prevrednotenja kasneje obračunamo amortizacijo kot strošek.

Če je knjigovodska vrednost neopredmetenih dolgoročnih sredstev večja od njihove nadomestljive vrednosti, se morajo ta sredstva zaradi oslabitve prevrednotiti. Kot nadomestljiva vrednost se šteje čista vrednost pri uporabi. Njeno ocenjevanje obsega

- ocenitev prejemkov in izdatkov, ki bodo izhajali iz nadaljnje uporabe sredstva, ter
- uporabo ustrezne razobrestovalne (diskontne) mere pri teh prihodnjih denarnih tokovih.

Knjigovodska vrednost neopredmetenega dolgoročnega sredstva se zmanjša na njegovo nadomestljivo vrednost samo v primeru, da je njegova nadomestljiva vrednost manjša od knjigovodske. Takšno zmanjšanje je izguba zaradi oslabitve in jo upoštevamo kot prevrednotovalni poslovni odhodek v zvezi z neopredmetenimi dolgoročnimi sredstvi (ne kot povečanje stroška amortizacije). Vsaj na koncu vsakega poslovnega leta je treba oceniti nadomestljivo vrednost neopredmetenih dolgoročnih sredstev, ki še niso na razpolago za uporabo, tudi tedaj, ko ni vidna njihova oslabiljenost. Takrat je treba tudi presoditi veljavnost sodil, po katerih so bile posamezne postavke prvotno usredstvene.

Nepredmetena dolgoročna sredstva se zaradi odprave oslabitve načeloma ne prevrednotujejo (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

2.1.3 Revalorizacija (prevrednotovanje) dolgoročnih finančnih naložb

Kot prevrednotenje dolgoročnih finančnih naložb, ki je sprememba njihove knjigovodske vrednosti, se ne štejejo pogodbeni pripis obresti in druge spremembe glavnice naložbe. Prevrednotenje lahko opravimo na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se predvsem kot prevrednotenje dolgoročnih finančnih naložb zaradi njihove okrepitve, oslabitve ali odprave njihove oslabitve.

Dolgoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve lahko prevrednotijo v zvezi z lastniškimi vrednostnimi papirji, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji in drugimi z njimi povezanimi finančnimi instrumenti, če njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla (lahko se pojavijo ob prodaji ali drugačni odtujitvi) presega njihovo knjigovodsko vrednost. Poštena vrednost je dokazana, če je objavljena cena na delujočem trgu borznih vrednostnih papirjev, če lahko denarne tokove utemeljeno oceni neodvisna ocenjevalna agencija ali obstaja model vrednotenja, kjer so vložki podatkov vanj dokazani, ker prihajajo z delujočega trga.

Knjigovodska vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb se lahko poveča do njihove poštene vrednosti. Tedaj moramo za razliko povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

Dolgoročne finančne naložbe v podjetja, s katerih vrednostnimi papirji se ne trguje na borznem ali prostem trgu, se lahko prevrednotujejo zaradi okrepitve kot posledice spremembe vrednosti evra, če se opravlja splošno prevrednotenje kapitala. Takrat je potrebno za učinek prevrednotenja povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

Obvladujoče podjetje v svojih računovodskih izkazih vrednoti dolgoročne finančne naložbe v kapital odvisnih in pridruženih podjetij, zajete v skupinske računovodske izkaze po kapitalski metodi: letno se povečujejo za tisti del čistega dobička odvisnih podjetij, ki pripada obvladujočemu podjetju. Za učinek

prevrednotenja se poveča prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami. Podjetje se lahko tudi odloči, da za učinek prevrednotenja poveča finančne prihodke. Deleži v dobičku, ki so prejeti pozneje, zmanjšujejo prvotno izkazano povečanje finančne naložbe na podlagi udeležbe v dobičku.

Dolgoročne finančne naložbe v podjetja izven skupinskih računovodskih izkazov se v posamičnih računovodskih izkazih vrednotijo po naložbeni metodi in se letno ne povečujejo za tisti čisti del dobička, ki jim pripada. Finančne prihodke povečujejo nakazani deleži v dobičku.

Dolgoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve prevrednotijo tudi v zvezi z danimi dolgoročnimi posojili, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti do zapadlosti in drugimi vrednostnimi papirji, ki se jim ne da dokazati poštene vrednosti, če njihova odplačna vrednost, izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, presega njihovo knjigovodsko vrednost. Podjetje ne razvrsti nobenih vrednostnih papirjev med vrednostne papirje v posesti do zapadlosti, če je v tekočem poslovnem letu ali v prejšnjih dveh poslovnih letih prodalo, preneslo ali izvedlo prodajno opcijo na več kot nepomembnem znesku dolgoročnih finančnih naložb v posesti do zapadlosti pred le-to. Podjetje ne izpričuje sposobnosti, da bi do zapadlosti posedovalo dolgoročno finančno naložbo kot vrednostni papir z vnaprej določeno zapadlostjo, če nima razpoložljivih finančnih virov za nadaljevanje financiranja dolgoročne finančne naložbe do zapadlosti ali če je predmet obstoječe pravne ali drugačne omejitve, ki bi lahko onemogočila njegov namen, da bi jo posedovala do zapadlosti.

Knjigovodsko vrednost navedenih dolgoročnih finančnih naložb je treba povečati do njihove odplačne vrednosti, za razliko pa povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

Dolgoročne finančne naložbe, ki so izražene v tuji valuti, se na dan bilanciranja preračunajo po srednjem tečaju Banke Slovenije (iz utemeljenih razlogov se lahko uporabi tudi ustrezní tečaj poslovne banke). Njihovo povečanje iz tega naslova povečuje finančne prihodke, zmanjšanje pa finančne odhodke v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

Dolgoročne finančne naložbe se zaradi oslabitve prevrednotijo v zvezi s lastniškimi vrednostnimi papirji, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti za prodajo in drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost, preden odštete možne stroške posla ob prodaji ali drugi vrsti odtujitve, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb je treba zmanjšati do njihove dokazane poštene vrednosti in za razliko zmanjšati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, ki je ob prevrednotenju nastal pri istih dolgoročnih finančnih naložbah; če je izrabljen ali ne obstaja, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami in vpliva na poslovni rezultat.

Dolgoročne finančne naložbe se zaradi oslabitve prevrednotijo tudi v zvezi z danimi dolgoročnimi posojili, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti do zapadlosti in drugimi vrednostnimi papirji, katerih poštene vrednosti ni mogoče dokazati, če je njihova odplačna vrednost, izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb je treba zmanjšati do njihove odplačne vrednosti in za razliko zmanjšati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami; če je izrabljen ali ne obstaja, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami in ima vpliv na poslovni izid.

Dolgoročne finančne naložbe se zaradi odprave oslabitve prevrednotijo, če je dokazana poštena oziroma odplačna vrednost finančnih inštrumentov večja od njihove zaradi oslabitve zmanjšane knjigovodske vrednosti. Za razliko je treba povečati knjigovodsko vrednost navedenih dolgoročnih finančnih naložb, obenem pa tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, ki se je pri istih dolgoročnih finančnih naložbah zmanjšal. Če se je zaradi oslabitve pri njem pojavil prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, ga moramo odpraviti.

Če se spremeni namen ali zmožnost in zato ne ustreza več do zapadlosti posedovati dolgoročno finančno naložbo po odplačni vrednosti, jo je treba spet izmeriti po pošteni vrednosti. Če je na voljo zanesljiva mera za dolgoročno finančno naložbo, za katero je prej ni bilo, jo je treba ponovno izmeriti po pošteni vrednosti. Če se pojavi omenjena sprememba namena ali zmožnosti, ko zanesljiva mera poštene vrednosti ni več na razpolago ali ko sta prejšnji dve poslovni leti že potekli, naj se dolgoročna finančna naložba prevrednoti po odplačni vrednosti z metodo veljavne obrestne mere, ne pa po pošteni vrednosti. Če se poveča vrednost dolgoročne finančne naložbe iz takšnega naslova, se zviša prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, če se zmanjša, pa ga zniža; če je izrabljen ali ne obstaja, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami in posledično se spremeni poslovni izid.

Kljub zgoraj navedenim določbam se ločeno obravnava pobotanje prevrednotenja inštrumentov za varovanje pred tveganjem in pred tveganjem varovane postavke. Tu je treba razlikovati varovanje denarnih tokov pred tveganjem, varovanje poštene vrednosti pred tveganjem in varovanje čiste finančne naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem. Kot prevrednotovalni finančni prihodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami (oziroma prevrednotovalni finančni odhodek) se pripozna dobiček (oziroma izguba) iz prevrednotenja inštrumenta za varovanje pred tveganjem po pošteni vrednosti. Dobiček oziroma izguba pred tveganjem varovane postavke, pripisan(a) varovanju pred tveganjem, pa popravi knjigovodsko vrednost pred tveganjem varovane postavke; takoj se pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek oziroma odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami. Pri varovanju denarnega toka pred tveganjem se del dobička oziroma izgube iz inštrumenta za

varovanje pred tveganjem (opredeljen je kot uspešno varovanje pred tveganjem) pripozna direktno kot sprememba prevrednotovalnega popravka kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, neuspešni del pa se takoj izkaže kot prevrednotovalni finančni prihodek ali odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami. Pri varovanju čistih finančnih naložb v podjetje v tujini pa se dobiček oziroma izguba iz instrumenta za varovanje pred tveganjem, ki je opredeljen kot uspešno varovanje pred tveganjem, pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek oziroma odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, torej enako kot prevedba dobička ali izgube iz tuje valute.

Pri prodaji oziroma udenarjenju posamezne prevrednotene dolgoročne finančne naložbe se mora razlika med njeno čisto prodajno vrednostjo in zadnjo knjigovodsko vrednostjo popraviti za ustrežni del prevrednotovalnega popravka kapitala, ki se nanaša nanjo; med finančne prihodke oziroma odhodke je treba prenesti razliko med čisto prodajno vrednostjo dolgoročne finančne naložbe in njeno prvotno knjigovodsko vrednostjo oziroma njeno zaradi okrepitve popravljeno vrednostjo (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št.107/2001).

Na Sliki 7 je prikazano knjigovodsko obravnavanje prevrednotenja finančnih naložb v različnih primerih. Prva knjižba prikazuje povečanje glavnice danih posojil zaradi spremembe tečaja tuje valute, sledi prevrednotenje zaradi okrepitve in na koncu še prikaz knjigovodskega obravnavanja prevrednotenja danih posojil zaradi oslabitve.

Slika 7: Prevrednotovanje finančnih naložb v zvezi z danimi posojili

<p>Prihodki v zvezi z danimi posojili 773</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;">1</p>	<p>Finančne naložbe 07,17</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;">1</p>
<p>Posebni prevrednotovalni popravki kapitala v zvezi z danimi posojili</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;">2</p>	<p>Finančne naložbe 07,17</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;">2</p>
<p>Popravek vrednosti dolgoročnih finančnih naložb 079,169</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;">3</p>	<p>Prevrednotovalni finančni odhodki 749</p> <hr style="width: 80%; margin: auto;"/> <p style="text-align: center;">3</p>

Vir: Hieng, 2001, str. 35.

Slika 8: Dolgoročne finančne naložbe v kapital odvisnih podjetij (kapitalska metoda)

<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="4" style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Dolgoročne finančne naložbe v kapital 06</th> </tr> <tr> <td style="width: 5%; border-right: 1px solid black;">(1)</td> <td style="width: 15%;">1000</td> <td style="width: 10%;"></td> <td style="width: 70%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">(2)</td> <td>180</td> <td style="border-right: 1px solid black;">90</td> <td>(3)</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;"></td> <td></td> <td style="border-right: 1px solid black;">240</td> <td>(4)</td> </tr> </table>	Dolgoročne finančne naložbe v kapital 06				(1)	1000			(2)	180	90	(3)			240	(4)	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="3" style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Dolgoročne poslovne obveznosti 98</th> </tr> <tr> <td style="width: 5%;"></td> <td style="width: 15%; border-right: 1px solid black;">1000</td> <td style="width: 80%;">(1)</td> </tr> </table>	Dolgoročne poslovne obveznosti 98				1000	(1)
Dolgoročne finančne naložbe v kapital 06																							
(1)	1000																						
(2)	180	90	(3)																				
		240	(4)																				
Dolgoročne poslovne obveznosti 98																							
	1000	(1)																					
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Sredstva na računih 110</th> </tr> <tr> <td style="width: 5%; border-right: 1px solid black;">(3)</td> <td style="width: 15%;">90</td> </tr> </table>	Sredstva na računih 110		(3)	90	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="3" style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Posebni prevrednotovalni popravki kapitala 95</th> </tr> <tr> <td style="width: 5%;"></td> <td style="width: 15%; border-right: 1px solid black;">180</td> <td style="width: 80%;">(2a)</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border-right: 1px solid black;">-180</td> <td>(4 a)</td> </tr> </table>	Posebni prevrednotovalni popravki kapitala 95				180	(2a)		-180	(4 a)									
Sredstva na računih 110																							
(3)	90																						
Posebni prevrednotovalni popravki kapitala 95																							
	180	(2a)																					
	-180	(4 a)																					
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Finančni odhodki 74</th> </tr> <tr> <td style="width: 5%; border-right: 1px solid black;">(4a)</td> <td style="width: 15%;">60</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">(4b)</td> <td>240</td> </tr> </table>	Finančni odhodki 74		(4a)	60	(4b)	240	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center; border-bottom: 1px solid black;">Finančni prihodki 77</th> </tr> <tr> <td style="width: 5%;"></td> <td style="width: 15%; border-right: 1px solid black;">180</td> <td style="width: 80%;">(2b)</td> </tr> </table>	Finančni prihodki 77			180	(2b)											
Finančni odhodki 74																							
(4a)	60																						
(4b)	240																						
Finančni prihodki 77																							
	180	(2b)																					

Vir: Odar, 2001c, str. 39.

Na Sliki 8 je prikazano knjigovodsko obravnavanje naložbe v kapital odvisnih podjetij. V prvem koraku je prikazana pridobitev finančne naložbe. Kot navajajo standardi, se dolgoročne finančne naložbe v kapital odvisnih in pridruženih podjetij letno povečujejo za tisti del čistega dobička odvisnih podjetij, ki pripada obvladujočemu podjetju. Za učinek prevrednotenja se poveča prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, kot sem prikazala v koraku 2a, lahko pa se podjetje tudi odloči, da za učinek prevrednotenja poveča finančne prihodke, kar je prikazano v koraku 2b. V primeru oslabitve obravnavane finančne naložbe evidentiramo oslabitev kot zmanjšanje prevrednotovalnega popravka v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, preostalo razliko pa evidentiramo med finančne odhodke, kot je to prikazano v koraku 4a, če pa smo pri okrepitvi v celoti povečali finančne prihodke, sedaj v celoti izkažemo finančne odhodke.

Ena izmed najpomembnejših novosti SRS je, da podobno kot mednarodni računovodski standardi zahtevajo razmejitev med finančnimi instrumenti, ki jih je podjetje pridobilo za trgovanje, in tistimi, ki jih ima za doseganje donosov ali drugih koristi (na primer obvladovanje) in jih ne namerava odtujiti, ampak jih želi zadržati do njihove izpolnitve. Določitev usmeritev in ustrezno notranje organiziranje ter opredelitev namena pridobitve finančnih inštrumentov in obvladovanje tveganj v tej

zvezi bo nujno potrebno za večino podjetij. To razlikovanje pomembno vpliva na vrednotenje finančnih instrumentov, saj na primer pri tistih, ki jih podjetje namerava obdržati do zapadlosti v plačilo, ni pomembna njihova trenutna tržna vrednost (Odar, 2001b, str. 7).

Vrednotenje dolgoročnih naložb po pošteni vrednosti, ko jih merimo in izkazujemo med sredstvi v bilanci stanja, ter upoštevanje načela previdnosti pri izkazovanju oziroma vplivu njihovih sprememb na poslovni izid podjetja je pravilo, iz katerega izhaja SRS 3 (Odar, 2000c, str. 38).

2.1.4 Revalorizacija (prevrednotovanje) zalog

Prevrednotenje zalog, ki se lahko opravi na koncu poslovnega leta ali med njim, je sprememba njihove knjigovodske vrednosti.

Zaloge se zaradi okrepitve praviloma ne prevrednotujejo. Če uporablja podjetje namesto metode zaporednih cen kako drugo metodo, se lahko odloči, da bo ob koncu leta ovrednotilo končno stanje zalog tako, kot bi uporabljajo metodo zaporednih cen. Takšno prevrednotenje poročuna s stroški materiala (pri zalogah drobnega inventarja, embalaže, materiala, surovin) oziroma z odhodki (pri zalogah blaga, gotovih proizvodih in nedokončani proizvodnji).

Zaloge se zaradi oslabitve prevrednotujejo, če knjigovodska vrednost (skupaj s tisto po zadnjih dejanskih nabavnih cenah oziroma stroškovnih cenah) presega njihovo tržno vrednost; s slednjo mislimo nadomestitveno vrednost, razen če je ta večja od čiste iztržljive vrednosti (potem se šteje kot tržna vrednost čista iztržljiva vrednost) ali če je pri trgovskem blagu oziroma proizvodih manjša od čiste iztržljive vrednosti, zmanjšane za kosmati dobiček (v takem primeru se šteje kot tržna vrednost za kosmati dobiček zmanjšana čista iztržljiva vrednost). Vrednost zalog je treba odpisati posebej za vsako postavko ali skupino podobnih postavk zalog.

Čista iztržljiva vrednost zalog, ki je potrebna za izpolnitev sklenjenih prodajnih pogodb, mora biti izračunana na podlagi pogodbenih cen. Če so prodajne pogodbe sklenjene za število proizvodov, manjše od števila proizvodov v zalogi, jo je treba izračunati na podlagi splošno veljavnih tržnih cen.

Vrednosti normalnih zalog materiala, ki naj bi jih porabili pri proizvodnji, ni treba zmanjšati pod raven izvirne vrednosti, če lahko pričakujemo, da bo prodajna vrednost dokončanih proizvodov, v katere bodo vstopile, enaka izvirni vrednosti ali večja od nje. Če pa je moč pričakovati, da bo izvirna vrednost dokončanih proizvodov večja od čiste iztržljive vrednosti, moramo zmanjšati vrednost zalog materiala na raven nadomestitvene vrednosti.

Zmanjšanje vrednosti zalog surovin, materiala in drobnega inventarja povečuje stroške materiala, zmanjšanje vrednosti zalog nedokončane proizvodnje, proizvodov

in blaga pa pripadajoče poslovne odhodke (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Kot navajajo SRS, se zaloge zaradi okrepitve ne prevrednotujejo. Zaloge se zaradi oslabitve lahko prevrednotujejo, kar povzroča na eni strani zmanjšanje njihove dotedanje vrednosti in na drugi strani povečanje prevrednotovalnih poslovnih odhodkov, kar je prikazano na Sliki 9.

Slika 9: Zgled oslabitev zalog

		Prevrednotovalni	
		poslovni odhodki	
Zaloge 31,60,63,66		721	
_____		_____	
	100	100	

Vir: Koželj, 2001b, str. 16.

2.1.5 Revalorizacija (prevrednotovanje) terjatev

Pri prevrednotenju terjatev pride do spremembe njihove knjigovodske vrednosti; v to prevrednotenje ni všteto pogodbeno povečanje oziroma zmanjšanje njihove knjigovodske vrednosti. Opravljeno je lahko na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se zlasti kot prevrednotenje terjatev zaradi njihove oslabitve ali prevrednotenje terjatev zaradi odpravljanja njihove oslabitve.

Terjatve se zaradi spremembe kupne moči domače valute ne prevrednotujejo, to se zgodi edinole, če so izražene v tuji valuti in se po njihovem prvem pripoznanju spremeni valutni tečaj ali pa če so izražene v domači valuti in je med pogodbenima strankama dogovorjeno prevrednotenje, katerega cilj je ohranitev njihove realne vrednosti. Vendar povečanje terjatev iz obeh naslovov povečuje redne finančne prihodke, zmanjšanje terjatev pa redne finančne odhodke, ne pa prevrednotovalnih finančnih prihodkov oziroma odhodkov.

Terjatve se zaradi oslabitve prevrednotujejo, če je njihova knjigovodska vrednost večja od njihove poštene vrednosti, to je udenarljive vrednosti. Terjatve, za katere se predvideva, da ne bodo poravnane v rednem roku oziroma v celoti, moramo šteti kot dvomljive. Če pa se je zaradi njih začel sodni postopek, jih štejemo kot sporne terjatve. Podjetje določi pri terjatvah iz prodaje odstotek prihodkov od prodaje na up (kredit), glede na izkušnje iz prejšnjih let in pričakovanja v obračunskem obdobju, nato pa izračuna pavšalni popravek vrednosti terjatev, ki bremeni prevrednotovalne poslovne odhodke v zvezi s terjatvami, in napravi ustrezni

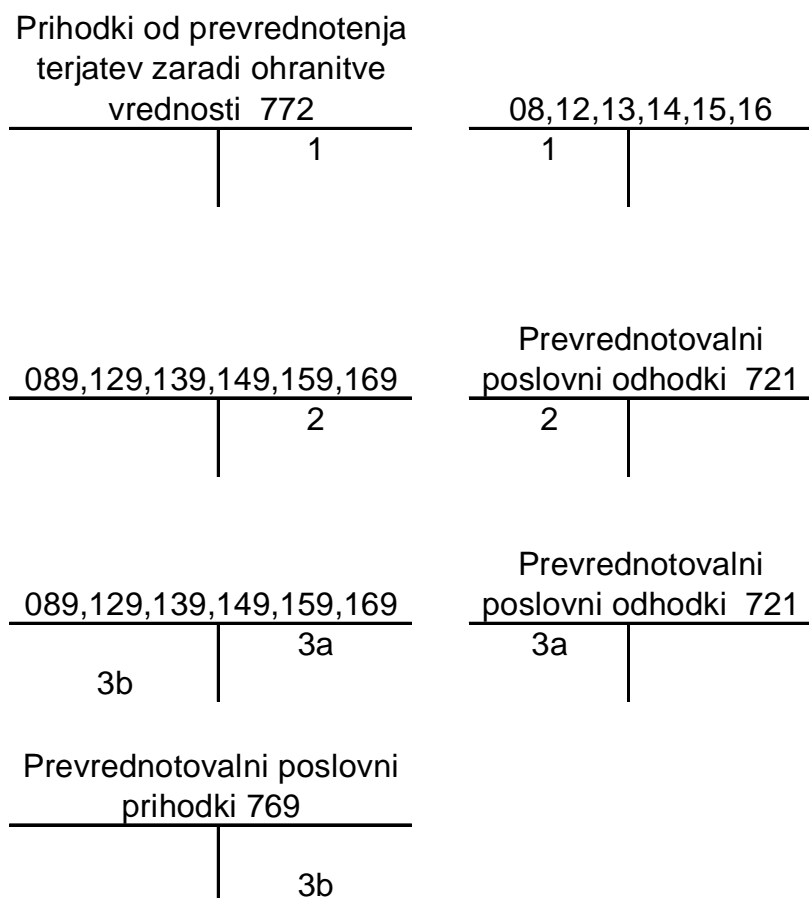
popravek vrednosti terjatev. Odpis posamezne terjatve se, ko je utemeljen z ustrežno listino, pokrije v breme tako oblikovanega popravka vrednosti terjatev. Če je vsota odpisa dela ali celote terjatev v poslovnem letu in potrebnega popravka vrednosti terjatev (ocenjenega glede na terjatve, ki so na koncu leta še odprte) večja od vnaprej vračunanega popravka vrednosti terjatev, je potrebno razliko na koncu leta pokriti v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v zvezi s terjatvami. V primeru, da podjetje ne določi pavšalnega popravka vrednosti terjatev, mora glede na stanje terjatev neposredno določiti zneske, za katere je treba zmanjšati njihovo vrednost na ločenem kontu, rezultat tega pa so prevrednotovalni poslovni odhodki v zvezi s terjatvami.

Terjatve se zaradi odprave oslabitve prevrednotujejo, če njihova poštena, se pravi udenarljiva vrednost, presega knjigovodsko. Slednje se pojavi, že ko je vsota odpisa dela ali celote terjatev v poslovnem letu skupaj s potrebnim popravkom vrednosti terjatev, ki je ocenjen glede na terjatve, ki so na koncu leta še odprte, manjša od vnaprej vračunanega popravka vrednosti terjatev; takrat je treba za razliko na koncu leta razbremeniti prevrednotovalne poslovne odhodke v zvezi s terjatvami, ustvarjene v istem poslovnem letu. Če razlika presega nastale prevrednotovalne poslovne odhodke v zvezi s terjatvami, ki so nastali v istem poslovnem letu, je treba njen presežek obravnavati kot prevrednotovalni poslovni prihodek v zvezi s terjatvami v tem poslovnem letu. Če podjetje neposredno določi znesek potrebnega odpisa terjatve, v naslednjem poslovnem letu pa ugotovi, da je mogoče delno ali v celoti udenariti tudi odpisani del terjatve, potem razlika povzroči nastanek izrednih prihodkov (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Spodnja slika v prvem koraku prikazuje prevrednotenje terjatev zaradi ohranitve vrednosti (sprememba tečaja tuje valute ali dogovorjene revalorizacije), v drugem je prikazano knjigovodsko obravnavanje prevrednotenja terjatve zaradi oslabitve, v tretjem koraku pa sem prikazala prevrednotenje terjatve zaradi odprave oslabitve, in sicer v primeru 3a, ko je bila oslabitev odpravljena v istem letu, in v primeru b, ko je bila oslabitev odpravljena v naslednjem letu.

Slika 10: Prevrednotovanje terjatev

Vir: Hieng, 2001, str. 32.

2.1.6 Revalorizacija (prevrednotovanje) kratkoročnih finančnih naložb

Kratkoročne finančne naložbe, ki so izražene v tuji valuti, se na dan bilanciranja preračunajo po srednjem tečaju Banke Slovenije, pri utemeljenih razlogih pa je dovoljeno uporabiti tudi ustrezní tečaj poslovne banke. Z njihovim povečanjem iz tega naslova se povečujejo finančni prihodki v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami, z njihovim zmanjšanjem pa finančni odhodki v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami.

Prevrednotenje kratkoročnih finančnih naložb pomeni spremembo njihove knjigovodske vrednosti; kot prevrednotenje ne štejejo pogodbeni pripis obresti oziroma druge spremembe glavnice dolga; prevrednotenje se lahko opravi bodisi na koncu poslovnega leta bodisi med njim. Pojavi se v prvi vrsti prevrednotenje kratkoročnih finančnih naložb zaradi njihove okrepitve, oslabitve ali pa zaradi odprave njihove oslabitve.

Kratkoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve lahko prevrednotijo v zvezi z lastniškimi vrednostnimi papirji, dolgoročnimi in kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti za prodajo in drugimi finančnimi inštrumenti, ki so povezani z njimi, če je njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugačni odtujitvi, večja kot njihova knjigovodska vrednost. Poštena vrednost je dokazana, če je objavljena cena na delujočem trgu borznih vrednostnih papirjev ali če obstaja model vrednotenja, pri katerem so vložki podatkov vanj dokazani, ker prihajajo z delujočega trga.

Knjigovodska vrednost takšnih kratkoročnih finančnih naložb se lahko zviša do njihove poštene vrednosti. Tedaj je treba za razliko povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami. Kratkoročne finančne naložbe v podjetja, s katerih vrednostnimi papirji se ne trguje na borznem ali prostem trgu, se ne prevrednotujejo zaradi okrepitve.

Kratkoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve lahko prevrednotujejo tudi v zvezi z danimi kratkoročnimi posojili, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročnimi in kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti do zapadlosti in drugimi vrednostnimi papirji, katerih poštene vrednosti ni mogoče dokazati, če njihova odplačna vrednost izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, presega njihovo knjigovodsko vrednost. Podjetje nobenih vrednostnih papirjev ne uvrsti med vrednostne papirje v posesti do zapadlosti, če je v tekočem poslovnem letu ali v prejšnjih dveh prodalo ali preneslo več kot nepomemben znesek kratkoročnih finančnih naložb v posesti do zapadlosti ali izvedlo prodajno opcijo na njem pred njihovo zapadlostjo. Podjetje ne izpričuje zmožnosti, da bi do zapadlosti posedovalo kratkoročno finančno naložbo kot vrednostni papir z vnaprej določeno zapadlostjo, če nima razpoložljivih finančnih virov za nadaljevanje financiranja kratkoročne finančne naložbe do zapadlosti ali če je predmet obstoječe pravne ali drugačne omejitve, ki utegne onemogočiti njegov namen posedovati jo do zapadlosti.

Knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih finančnih naložb je potrebno povečati do njihove odplačne vrednosti, za razliko pa je treba povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami.

Kratkoročne finančne naložbe se morajo zaradi oslabitve prevrednotiti v zvezi z lastniškimi vrednostnimi papirji, dolgoročnimi in kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti za prodajo in drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost, preden odštejemo možne stroške posla ob prodaji ali drugi odtujitvi, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih finančnih naložb je treba zmanjšati do njihove dokazane poštene vrednosti in za razliko zmanjšati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami, ki je nastal ob njihovem prevrednotenju; če je izrabljen ali ne obstaja, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami in posledično se spremeni poslovni izid.

Zaradi oslabitve je potrebno prevrednotiti kratkoročne finančne naložbe v zvezi z danimi kratkoročnimi posojili, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročnimi in kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti do zapadlosti in drugimi vrednostnimi papirji, katerih poštene vrednosti ni moč dokazati, če je njihova odplačna vrednost, izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih finančnih naložb je potrebno zmanjšati do njihove odplačne vrednosti in za razliko zmanjšati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami; če je izrabljen ali ne obstaja, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami in ima vpliv na poslovni izid.

Kratkoročne finančne naložbe se zaradi odprave oslabitve lahko prevrednotijo takrat, ko dokazana poštena oziroma odplačna vrednost finančnih inštrumentov presega njihovo knjigovodsko vrednost, zmanjšano zaradi oslabitve. Za omenjeno razliko je potrebno povečati knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih finančnih naložb in hkrati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami. V kolikor pa se je zaradi oslabitve pri njem pojavil prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami, ga je treba odpraviti.

Če se spremeni namen ali zmožnost in zato ne ustreza več do zapadlosti posedovati kratkoročno finančno naložbo po odplačni vrednosti, jo je treba spet izmeriti po pošteni vrednosti. Če je na voljo zanesljiva mera za kratkoročno finančno naložbo, za katero je prej ni bilo, jo je treba ponovno izmeriti po pošteni vrednosti. Če se pojavi omenjena sprememba namena ali zmožnosti, ko zanesljiva mera poštene vrednosti ni več na razpolago, naj se kratkoročna finančna naložba prevrednoti po odplačni vrednosti z metodo veljavne obrestne mere, ne pa po pošteni vrednosti. Če se poveča vrednost kratkoročne finančne naložbe iz takšnega naslova, se zviša prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami, vsako zmanjšanje te vrednosti pa ga zmanjša; če je izrabljen ali ne obstaja, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami in posledično vpliva na poslovni izid.

Kljub zgoraj navedenim določbam se ločeno obravnava pobotanje prevrednotenja inštrumentov za varovanje pred tveganjem in pred tveganjem varovane postavke. Tu je treba razlikovati varovanje poštene vrednosti pred tveganjem, varovanje denarnih tokov pred tveganjem in varovanje čiste finančne naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem. Pri varovanju poštene vrednosti pred tveganjem se dobiček (oziroma izguba) iz prevrednotenja inštrumenta za varovanje pred tveganjem po pošteni vrednosti pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami (oziroma prevrednotovalni finančni odhodek) v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami, dobiček (oziroma izguba) pred tveganjem varovane postavke, pripisan(a) varovanju pred tveganjem, pa spremeni knjigovodsko vrednost pred tveganjem varovane postavke in se takoj pripozna kot prevrednotovalni

finančni prihodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami oziroma prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami.

Pri varovanju denarnega toka pred tveganjem se del dobička oziroma izgube iz inštrumenta za varovanje pred tveganjem (opredeljen je kot uspešno varovanje pred tveganjem) pripozna direktno kot prevrednotovalni finančni prihodek ali odhodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami.

Pri varovanju čistih finančnih naložb v podjetje v tujini pa se dobiček oziroma izguba iz inštrumenta za varovanje pred tveganjem (opredeljen je kot uspešno varovanje pred tveganjem) pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek ali odhodek v zvezi s kratkoročnimi finančnimi, torej enako kot prevedba dobička ali izgube iz tuje valute.

Pri prodaji posamezne prevrednotene kratkoročne finančne naložbe se mora razliko med čisto prodajno vrednostjo in zadnjo knjigovodsko vrednostjo popraviti za ustrežni del prevrednotovalnega popravka kapitala, ki se nanaša nanjo; med finančne prihodke oziroma odhodke je treba prenesti razliko med čisto prodajno vrednostjo kratkoročne finančne naložbe in njeno prvotno knjigovodsko vrednostjo oziroma njeno zaradi okrepitve popravljeno vrednostjo (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Slika 11: Prevrednotovanje kratkoročnih finančnih naložb

Kratkoročne finančne naložbe 17				Kratkoročne obveznosti do financerjev 27	
(1)	2000			2000	(1)
(2)	180	200	(4)		
(3)	120	-150	(5)		

Finančni odhodki 74		Posebni prevrednotovalni popravki kapitala 95	
(4)	80	120	(3)
(5a)	80	-120	(4)
(6)	100	70	(5a)
		150	(5b)

Tolarska sredstva na računih 110		Finančni prihodki 77	
(6)	2150	180	(2)

Vir: Odar, 2001c, str. 40.

Zgornja slika prikazuje knjigovodsko obravnavanje prevrednotenja kratkoročnih finančnih naložb zaradi okrepitve in oslabitve. Evidentirana je najprej pridobitev finančne naložbe in nato obračun obresti in tečajnih razlik. Knjižba št. 3 prikazuje prevrednotenje zaradi okrepitve in knjižba 4 prevrednotenje zaradi oslabitve. V peti knjižbi je prikazano obravnavanje odprave slabitve, v prvem delu, če je bila oslabitev odpravljena v istem poslovnem letu, in v drugem delu, če je bila oslabitev odpravljena v naslednjem poslovnem letu, v zadnjem koraku pa je prikazana odtujitev finančne naložbe.

Podjetja bodo verjetno velikokrat prevrednotovala tudi kratkoročne finančne naložbe, zato je izvedba njihovega prevrednotovanja v SRS 6 natančno predpisana. Veliko bolj bo potrebno upoštevati namen posloводства pri ravnanju s kratkoročnimi finančnimi naložbami. V tej zvezi je treba poudariti, da je posebni prevrednotovalni popravek kratkoročnih finančnih naložb še ne iztrženi dobiček v zvezi z vrednostnicami in drugimi kratkoročnimi finančnimi naložbami; tako računovodski izkazi pridobijo izrazno moč (Turk et al., 2001, str. 40).

2.1.7 Revalorizacija (prevrednotovanje) denarnih sredstev

Pri prevrednotenju denarnih sredstev spremenimo njihovo knjigovodsko vrednost. Opravimo ga lahko na koncu poslovnega leta ali med njim. Praviloma se pojavi le v primeru denarnih sredstev, izraženih v tujih valutah, če se po prvem pripoznanju spremeni valutni tečaj. Tečajna razlika, ki se pojavi pri tem, lahko poveča ali zmanjša prvotno izkazano vrednost; vendar se v prvem primeru pojavi redni finančni prihodek v zvezi z denarnimi sredstvi, v drugem primeru pa redni finančni odhodek v zvezi z denarnimi sredstvi, ne pa prevrednotovalni finančni prihodek oziroma prevrednotovalni finančni odhodek (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

2.2 REVALORIZACIJA (PREVREDNOTOVANJE) OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

Enako kot za sredstva tudi za obveznosti do virov pri merjenju posameznih pojavov v računovodske razvide ter pri sestavljanju računovodskih izkazov in popravljanju začetnega merjenja obstajajo različne podlage.

Pri **dolgovih** je mogoče razlikovati naslednje vrednosti:

»*Izvirna vrednost* je znesek, prejet v zameno za nastanek obveznosti, v nekaterih primerih (na primer pri davkih iz dobička) znesek denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, ki jih bo podjetje po pričakovanjih moralo plačati za poravnavanje dolgov v običajnem poslovanju.

Dnevna vrednost je nerazobresteni (nediskontirani) znesek denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, potrebnih za sprotno poravnavanje dolgov.

Poravnalna vrednost je nerazobresteni (nediskontirani) znesek denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, potrebnih za poravnavanje dolgov v običajnem poslovanju. Imenovana je lahko tudi *odplačna vrednost*.

Sedanja vrednost je razobresteni (diskontirani) znesek prihodnjih izdatkov (prihodnjih čistih denarnih izdatkov), ki naj bi bili potrebni za poravnavanje dolgov v običajnem poslovanju.

Dolgovi so na začetku tako v računovodskih razvidih kot v računovodskih izkazih ovrednoteni po izvirnih vrednostih. Kasneje velja pri dolgovih ob predpostavki previdnosti kot nova knjigovodska vrednost večja vrednost od dveh možnih: izvirne in tržne. Kot tržna vrednost se šteje poravnalna vrednost.« (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS. Št. 107/2001)

Pri **kapitalu** pa je mogoče razlikovati naslednje spodaj navedene vrednosti:

»*Izvirna vrednost* je nominalni znesek kapitala, ki so ga lastniki vplačali ali ki se je kasneje pojavil pri poslovanju, pa ga lastniki podjetju še niso odtegnili.

Ohranjena kupna moč je preračunana izvirna vrednost kapitala, dosežena z njegovim prevrednotenjem; takšna rešitev ustreza finančnemu pojmovanju kapitala v razmerah spreminjanja kupne moči domače valute, ohranjanje pa se lahko meri bodisi v nominalnih denarnih enotah bodisi v enotah nespremenljive kupne moči.

Tržna vrednost je znesek denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, ki bi jih bilo mogoče pridobiti pri prodaji delnic po njihovi ceni na borzi vrednostnih papirjev oziroma pri prenosu lastništva po delih ali v celoti glede na pošteno vrednost teh vrednostnih papirjev. V računovodskih razvidih se takšna vrednost ne upošteva.«(Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS. št. 107/2001)

2.2.1 Revalorizacija (prevrednotovanje) kapitala

Kot prevrednotenje kapitala, ki je sprememba njegove knjigovodske vrednosti, se ne šteje vračunavanje novih vplačil, novih izplačil in zneskov, ki izhajajo iz sprotnega

čistega dobička oziroma izgube. Opravi se na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se kot splošno prevrednotenje kapitala ali kot posebno prevrednotenje kapitala.

Splošno prevrednotovanje kapitala se opravlja zaradi sprememb kupne moči domače denarne enote; njegov namen je, da bi skladno s finančnim pojmovanjem kapitala v okoliščinah, ki spreminjajo kupno moč domače denarne enote, ohranil svojo kupno moč. Osnovnemu kapitalu in tudi vsem ostalim sestavinam kapitala (kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček (oziroma prenesena čista izguba) in njihovi dotedanji splošni prevrednotovalni popravki kapitala) je potrebno na koncu leta dodati zneske, ustrezne spremembi kupne moči domače valute v obdobju, v katerem so obstajale. Čisti dobiček (oziroma čista izguba), ki se na novo pojavi v obdobju, še ni štet(a) kot sestavina kapitala, ki bi jo bilo treba prevrednotiti. Splošno prevrednotenje kapitala je treba opraviti na podlagi spremembe vrednosti evra (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS. št. 107/2001).

»Splošno prevrednotenje kapitala se ne opravlja, če se v prejšnjem koledarskem letu tečaj evra do tolarja poveča za manj kot 5,5%.« (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS. št. 107/2001)

Zaradi padanja kupne moči domače valute se pri kapitalu pojavi, prevrednotovalna razlika, ki ločeno povečuje splošni prevrednotovalni popravek osnovnega kapitala, kapitalskih rezerv, rezerv iz dobička in prenesenega čistega dobička (oziroma prenesene čiste izgube). Navedena razlika se krije v breme prevrednotovalnega popravka poslovnega izida, ki je izredni odhodek, lahko pa se krije tudi iz prevrednotovalnega popravka posameznih opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb v primeru, da se nanaša na postavke, pri katerih ni moč pričakovati trajne oslabitve.

Posebni prevrednotovalni popravek kapitala se pojavi zaradi okrepitve opredmetenih osnovnih sredstev, dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb ter ga je potrebno prikazovati ločeno glede na nastanek. Omogoča nam, da krijemo kasnejšo oslabitev istih gospodarskih kategorij, pri amortizirljivih sredstvih tudi kritje obračunano amortizacijo iz razlike med prevrednoteno večjo vrednostjo in izvorno vrednostjo, dokler se pri odtujitvi ustreznih sredstev ne prenese med poslovne prihodke oziroma finančne prihodke. Po potrebi se posebni prevrednotovalni popravek kapitala ne vodi zgolj ločeno po skupinah sredstev, pri katerih se je pojavil, ampak tudi ločeno po njihovih enotah. Razen v primeru padanja kupne moči domače valute se posebni prevrednotovalni popravek kapitala ne more neposredno pojavljati za kritje zneskov, ki so potrebni pri splošnem prevrednotenju kapitala zaradi spremembe kupne moči domače valute.

Posebni prevrednotovalni popravek kapitala se pojavi tudi zaradi oslabitve dolgoročnih dolgov in kratkoročnih dolgov, preden so odplačani, kar je treba prikazovati ločeno glede na nastanek. Omogoča kritje kasnejše okrepitve istih

gospodarskih kategorij, in sicer do tedaj, ko se pri končni poravnavi ne prenese med prevrednotovalne finančne prihodke v zvezi z dolgovi.

Posamezne sestavine kapitala se lahko prevrednotijo tudi zaradi prenašanja zneskov med sestavinami. Tako je denimo preneseno izgubo iz prejšnjih let v posameznem letu moč poravnati z zmanjšanjem rezerv ali pa z zmanjšanjem tedanjega dobička in z njim povezanega splošnega prevrednotovalnega popravka kapitala. Nominalno vrednost delnic osnovnega kapitala lahko povečamo s prenosom vseh sestavin kapitala, razen zakonsko določenega zneska rezerv, in njihovih splošnih prevrednotovalnih popravkov (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Slika 12: Splošno prevrednotenje kapitala

Kapital 90	Splošni prevrednotovalni popravek kapitala 94
1000 (stanje)	100 (1,2)
Izredni odhodki 75	Posebni prevrednotovalni popravki kapitala 95
(1) 100	150 (stanje) -100 (2)

Vir: Odar, 2001d, str. 51-52.

Standardi temeljijo na finančnem pojmovanju kapitala in njegovem splošnem prevrednotovanju (kar je prikazano na zgornji sliki).

Idejo o finančnem pojmovanju kapitala v Evropi podpira tudi tako imenovano korporacijsko, torej gospodarsko pravo (Koželj, 2001a, str. 45). Tako prevrednotenje, ki je posledica spremembe kupne moči denarja, se po slovenskih računovodskih standardih opravi na koncu posameznega poslovnega leta, samo pri kapitalu. Ohranjanje finančnega kapitala, ki je merjen v enotah nespremenljive kupne moči, izničuje učinke inflacije in zato je mogoča tudi primerljivost poslovnih izidov v časovnem zaporedju (Odar, 2000a, str. 28).

Kot navajajo SRS, se pri splošnem prevrednotovalnem popravku kapitala lahko pojavijo tele postavke: začetno stanje, splošno prevrednotenje v poslovnem letu, spojitev v osnovni kapital in končno stanje. Pri posebnih prevrednotovalnih popravkih kapitala se lahko pojavijo tele postavke: začetno stanje, posebna prevrednotenja v poslovnem letu, zmanjšanje zaradi oslabitve sredstev, prenos med poslovne prihodke, prenos med finančne prihodke in končno stanje (Turk et al., 2001c, str. 363).

SRS pri večini postavk podjetjem omogočajo, da izberejo med dovoljenimi računovodskimi usmeritvami tisto, ki je najprimernejša za resnično in pošteno prikazovanje njihovega poslovanja. Izbiro računovodskih usmeritev bodo morala podjetja zapisati v notranji predpis, na primer pravilnik o računovodstvu. Tako bodo morala pri kapitalu opredeliti, v katerih primerih bodo krila prevrednotovalno razliko iz prevrednotovalnega popravka posameznih opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb, če se nanaša na postavke, pri katerih ni mogoče pričakovati trajne oslabilve (Horvat, 2002).

2.2.2 Revalorizacija (prevrednotovanje) dolgoročnih dolgov

Kot prevrednotenje dolgoročnih dolgov, ki je sprememba njihove knjigovodske vrednosti, se ne štejejo pogodbeni pripis obresti in druga povečanja glavnice dolga niti ne njihovo odplačevanje. Prevrednotenje lahko opravimo na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se kot prevrednotenje dolgoročnih dolgov zaradi njihove oslabilve pa tudi kot prevrednotenje dolgoročnih dolgov zaradi njihove okrepitve.

Dolgoročni dolgovi se zaradi spremembe kupne moči domače valute ne prevrednotujejo, to se zgodi samo če so izraženi v tuji valuti in se po njihovem prvem priznanju spremeni valutni tečaj ali pa če so v domači valuti in je med pogodbenima strankama dogovorjeno prevrednotenje, ki ima namen ohranjanja njihove realne vrednosti. Vendar povečanje dolgoročnih dolgov iz obeh naslovov povečuje redne finančne odhodke, zmanjšanje dolgoročnih dolgov pa redne finančne prihodke, ne pa prevrednotovalnih finančnih odhodkov oziroma prihodkov. V primeru, da se dolgoročni dolg nanaša na pridobljeno opredmeteno osnovno sredstvo ali neopredmeteno dolgoročno sredstvo, se njegovo prevrednotenje lahko izkazuje v spremenjeni nabavni vrednosti teh sredstev, in ne v rednih finančnih odhodkih oziroma prihodkih.

Dolgoročni dolgovi se morajo zaradi okrepitve prevrednotovati v zvezi z dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji in drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost, preden odštejemo možne stroške posla ob prodaji ali drugi vrsti odtujitve, večja od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih dolgov je potrebno povečati do njihove dokazane poštene vrednosti in, preden so odplačani, za razliko povečati prevrednotovalne finančne odhodke.

Dolgoročni dolgovi se lahko zaradi oslabilve prevrednotujejo v zvezi z dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji in drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost, preden odštejemo stroške posla ob prodaji ali drugi vrsti odtujitve, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih dolgov je treba zmanjšati do njihove dokazane poštene vrednosti in – preden so odplačani, – za razliko povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi dolgovi.

Dolgoročne dolgove je možno zaradi oslabitve prevrednotiti tudi v zvezi z dobljenimi dolgoročnimi posojili, če je njihova odplačna vrednost, izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih dolgov je potrebno zmanjšati do njihove odplačne vrednosti, in preden so odplačani, za razliko povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi dolgovi.

Dolgoročni dolgovi se morajo zaradi odprave oslabitve prevrednotovati, če dokazana poštena oziroma odplačna vrednost, izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, presega njihovo zaradi oslabitve zmanjšano knjigovodsko vrednost. Za razliko je treba povečati knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih dolgov in hkrati zmanjšati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi dolgovi, ki je bil pri istih dolgoročnih dolgovih povečan.

Pri dokončni poravnavi dolgoročnega dolga se posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z njim prenese med prevrednotovalne finančne prihodke v zvezi z dolgovi (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Slika 13: Prevrednotenje dolgoročnih dolgov zaradi ohranitve vrednosti

<p>Dolgoročne finančne obveznosti, dolgoročne poslovne obveznosti</p> <p style="text-align: center;">97,98</p> <hr style="width: 100%;"/> <p style="text-align: right;">1</p>	<p>Odhodki od prevrednotenja dolgov zaradi ohranitve vrednosti 742</p> <hr style="width: 100%;"/> <p>1a</p>
<p>Neopredmetena dolgoročna sredstva, osnovna sredstva 00,02</p> <hr style="width: 100%;"/> <p>1b</p>	<p>Stroški obresti, ki se vštevajo v vrednost zalog 450</p> <hr style="width: 100%;"/> <p>1c</p>
<p>Popravek vrednosti neopredmetenih dolgoročnih sredstev oz. osnovnih sredstev 01, 03</p> <hr style="width: 100%;"/> <p style="text-align: right;">2</p>	<p>Amortizacija 43</p> <hr style="width: 100%;"/> <p>2</p>

Vir: Hieng, 2001, str. 33.

Slika 13 prikazuje knjigovodsko obravnavanje prevrednotovanja zaradi spremembe tečaja valute ali dogovorjene revalorizacije, pri čemer povečuje

sprememba tečaja valute v primeru 1a redne finančne odhodke, v primeru 1b se prevrednotenje dolgoročnega dolga pokaže v spremenjeni nabavni vrednosti osnovnega sredstva in v zadnjem primeru 1c se spremenijo stroški obresti, ki se všttevajo v vrednost zalog.

Na zgornji sliki je prikazana pomembna novost dolgoročnih dolgov, ki pravi, da se spremembe dolgoročnega dolga, ki se nanašajo na pridobljeno opredmeteno osnovno sredstvo in neopredmeteno dolgoročno sredstvo, pokažejo v spremenjeni nabavni vrednosti teh sredstev, in ne v rednih finančnih odhodkih oziroma prihodkih (Hieng, 2000, str. 70).

2.2.3 Revalorizacija (prevrednotovanje) dolgoročnih rezervacij

Dolgoročne rezervacije se ne prevrednotujejo.

Na koncu obračunskega obdobja je treba dolgoročne rezervacije popraviti tako, da je njihova vrednost enaka sedanji vrednosti izdatkov, ki so po predvidevanjih potrebni za poravnavo obveze. Dolgoročne rezervacije za določen namen se v skladu z navedenim povečajo v primeru, da po predvidevanjih ne omogočajo pokritja ustreznih stroškov v prihodnjih letih; za ta primanjkljaj je potrebno zvečati njihovo knjigovodsko vrednost in finančne odhodke.

Dolgoročne rezervacije za določen namen se zmanjšajo, če po predvidevanjih presegajo pokritje ustreznih stroškov v prihodnjih letih. Za ta presežek je treba zmanjšati njihovo knjigovodsko vrednost in povečati finančne prihodke.

Po koncu obdobja, za katero je bila dolgoročna rezervacija oblikovana, se njen celotni del, ki ni bil porabljen, prenese med poslovne prihodke (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

Kot navajajo SRS, se zneski dolgoročnih rezervacij popravijo na znesek sedanje vrednosti izdatkov, predvidoma potrebnih za poravnavo obveze; popravek povečuje finančne odhodke oziroma prihodke, kar prikazuje spodnja slika.

Slika 14: Dolgoročne rezervacije

Dolgoročne rezervacije	96	Drugi finančni odhodki	744
2	1	1	
Drugi finančni prihodki		775	
		2	

Vir: Štrekelj, 2001, str. 27.

2.2.4 Revalorizacija (prevrednotovanje) kratkoročnih dolgov

Kot prevrednotenje kratkoročnih dolgov, ki je sprememba njihove knjigovodske vrednosti, se ne šteje njihovo pogodbeno povečanje ali zmanjšanje. Prevrednotenje lahko opravimo na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se kot prevrednotenje kratkoročnih dolgov zaradi njihove oslabitve pa tudi zaradi njihove okrepitve.

Kratkoročni dolgovi se zaradi spremembe kupne moči domače valute ne prevrednotujejo, to se zgodi edinole, če so izraženi v tuji valuti in se po njihovem prvem pripoznanju spremeni valutni tečaj ali pa če so izraženi v domači valuti in je med pogodbenima strankama dogovorjeno prevrednotenje, katerega cilj je ohranjanje njihove realne vrednosti. Vendar povečanje kratkoročnih dolgov iz obeh naslovov povečuje redne finančne odhodke, zmanjšanje kratkoročnih dolgov pa redne finančne prihodke, ne pa prevrednotovalnih finančnih odhodkov oziroma prevrednotovalnih finančnih prihodkov.

Kratkoročni dolgovi se morajo zaradi okrepitve prevrednotovati v zvezi s kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji in drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost, preden odštejemo možne stroške posla ob prodaji ali drugi odtujitvi, večja od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takih kratkoročnih dolgov je potrebno povečati do njihove dokazane poštene vrednosti in za razliko povečati prevrednotovalne finančne odhodke.

Kratkoročni dolgovi se lahko zaradi oslabitve prevrednotujejo v zvezi s kratkoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji in drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugi odtujitvi, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih dolgov je treba zmanjšati do

njihove dokazane poštene vrednosti in – preden so dokončno poravnani – za razliko povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi dolgovi.

Prevrednotenje kratkoročnih dolgov zaradi oslabitve se lahko opravi v zvezi z dobljenimi kratkoročnimi posojili, če je njihova odplačna vrednost, izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih dolgov je treba zmanjšati do njihove odplačne vrednosti, in preden so odplačani, za razliko povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi dolgovi.

Zaradi odprave oslabitve se morajo kratkoročni dolgovi prevrednotovati, če njihova dokazana poštena oziroma odplačna vrednost, izmerjena po metodi veljavne obrestne mere, presega njihovo zaradi oslabitve zmanjšano knjigovodsko vrednost. Za razliko je treba povečati knjigovodsko vrednost takšnih kratkoročnih dolgov in hkrati zmanjšati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi dolgovi, ki je bil pri istem kratkoročnem dolgu povečan. Pri dokončni poravnavi kratkoročnega dolga se prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z njim prenese med prevrednotovalne finančne prihodke v zvezi z dolgovi (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št.107/2001).

Slika 15: Prevrednotenje kratkoročnih dolgov zaradi ohranitve vrednosti, okrepitve in oslabitve

Kratkoročne obveznosti 22, 23, 24, 27, 28 <hr style="width: 100%;"/> 1	Odhodki od prevrednotenja dolgov zaradi ohranitve vrednosti 742 <hr style="width: 100%;"/> 1
Kratkoročne in dolgoročne obveznosti 27, 28, 97, 98 <hr style="width: 100%;"/> 2	Prevrednotovalni finančni odhodki 749 <hr style="width: 100%;"/> 2
Posebni prevrednotovalni popravki kapitala v zvezi z dolgovi 95 <hr style="width: 100%;"/> 3	Kratkoročne in dolgoročne obveznosti 27, 28, 97, 98 <hr style="width: 100%;"/> 3

Vir: Hieng et al., 2002, str. 95.

Na zgornji sliki je prikazano knjigovodsko obravnavanje prevrednotenja

kratkoročnih dolgov zaradi ohranitve vrednosti; ob predpostavki povečanja kratkoročnih obveznosti zaradi rasti tečaja valute so zaradi ohranitve vrednosti izkazani odhodki od prevrednotovanja dolgov. V drugem in tretjem koraku sta prikazana prevrednotenje dolgov zaradi okrepitve, kjer popravek povečuje finančne odhodke, in prevrednotovanje dolgov zaradi oslabitve, kjer popravek povečuje posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgovi.

2.2.5 Revalorizacija (prevrednotovanje) kratkoročnih časovnih razmejitev

Kratkoročne časovne razmejitve se ne prevrednotujejo. Med letom in ob sestavljanju računovodskih izkazov pa je potrebno preverjati realnost in upravičenost njihovega oblikovanja (Slovenski računovodski standardi, Uradni list RS, št. 107/2001).

2.3 *PREVREDNOTOVANJE PO SPREMENJENIH SLOVENSKIH RAČUNOVODSKIH STANDARDIH*

2.3.1 Nove prevrednotovalne postavke med prihodki in odhodki

Prevrednotovalni poslovni prihodki so poslovni prihodki od razlike po prevrednotenju opredmetenih osnovnih sredstev navzgor. Ta razlika bi ob odtujitvi takšnih gospodarskih kategorij ostala na kontu posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala (Turk et al., 2001b, str. 344).

Prevrednotovalni poslovni prihodki se pojavljajo:

- pri odtujitvi opredmetenih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev za znesek presežka prodajne cene nad knjigovodsko vrednostjo, zmanjšano za ustrezni posebni prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova njihove prihodnje okrepitve,
- pri odpravi vnaprej vračunanega popravka vrednosti terjatev,
- pri odpisu dolgov.

Prevrednotovalni finančni prihodki so finančni prihodki od razlike po prevrednotenju dolgoročnih finančnih in kratkoročnih finančnih naložb navzgor ter dolgoročnih dolgov in kratkoročnih in kratkoročnih dolgov navzdol. Ta razlika bi ob odtujitvi takšnih gospodarskih kategorij ostala na kontu posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala (Turk et al., 2001b, str. 344).

Prevrednotovalni finančni prihodki se pojavljajo:

- pri odtujitvi finančnih naložb za znesek presežka prodajne cene nad knjigovodsko vrednostjo, zmanjšano za posebni prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova njihove predhodne okrepite, in
- pri odpravi posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala v zvezi z dolgovi ob njihovi dokončni poravnavi.

Prevrednotovalni poslovni odhodki so poslovni odhodki zaradi oslabitve poslovnih sredstev in kritja razlike po prevrednotenju poslovnih sredstev navzdol, razen pri opredmetenih osnovnih sredstvih, pri katerih je takšno razliko mogoče kriti v breme posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala, če so bila ista sredstva prej prevrednotena navzgor (Turk et al., 2001b, str. 344).

Prevrednotovalni poslovni odhodki se pojavljajo:

- pri oslabitvi opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev, če zmanjšanje njihove vrednosti ni krito s posebnim prevrednotovalnim popravkom kapitala iz naslova njihove predhodne okrepite,
- pri oslabitvi obratnih sredstev,
- pri odtujitvi opredmetenih osnovnih sredstev za znesek primanjkljaja prodajne cene v primerjavi s knjigovodsko vrednostjo, zmanjšano za posebni prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova njihove predhodne okrepite, ter
- pri prevrednotovanju stroškov dela za deleže zaposlenih v razširjenem dobičku.

Prevrednotovalni finančni odhodki so finančni odhodki zaradi okrepite dolgoročnih dolgov in kratkoročnih dolgov ter zaradi oslabitve dolgoročnih finančnih naložb. Izjema so tisti dolgoročni dolgovi in kratkoročni dolgovi ter dolgoročne finančne naložbe, ki so bili že prevrednoteni, kar je ustvarilo posebni prevrednotovalni popravek kapitala, iz katerega je mogoče kriti razliko (Turk et al., 2001b, str. 344).

Prevrednotovalni finančni odhodki se pojavljajo:

- pri oslabitvi finančnih naložb, če zmanjšanje njihove vrednosti ni krito s posebnim prevrednotovalnim popravkom kapitala iz naslova njihove predhodne okrepite, in
- pri okrepitvi dolgov.

Izredni odhodek za prevrednotovalni popravek kapitala se pojavi pri splošnem prevrednotenju kapitala zaradi ohranitve njegove vrednosti, če ni pokrito s

prevrednotovalnim popravkom opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb.

Prav zaradi uvedbe pravila prevrednotenja lahko ugotovimo, da bo bilanca stanja izdelana ob upoštevanju sodobnih metod vrednotenja in bo v večji meri izkazovala resnično in pošteno stanje sredstev in dolgov (Odar, 2001a, str. 16).

Slika 16: Bilanca stanja

BILANCA STANJA	
SREDSTVA	KAPITAL
okrepitev s cenitvijo	se ne revalorizira
+ bilančna vsota se poveča, dobimo posebni prevrednotovalni popravek kapitala, zaradi načela previdnosti se to takoj ne prelije v dobiček	+ poveča se zaradi okrepitve sredstev ali zvišanja tečaja EUR/SIT za več kot 5,5 odstotka v minulem letu - zmanjša se zaradi oslabitve sredstev (odhodek)
oslabitev obvezna	DOLG
- zmanjšanje kapitala, takojšnji odhodek, nižji dobiček	posredni vpliv: poštena vrednost sredstev in kapitala daje jasnejšo sliko, kakšno stopnjo zadolženosti ima podjetje

Vir: Petavs, Vozel, 2002, str. 24.

2.3.2 Prevrednotovanje po spremenjenih SRS in izkaz poslovnega izida

Na spodnji sliki so povzete osnovne značilnosti prevrednotovanja po spremenjenih slovenskih računovodskih standardih. V prvem koraku je prikazano povečanje terjatev in na drugi strani finančnih prihodkov iz naslova obračuna obresti ali tečajnih razlik, enako je v drugem in tretjem koraku prikazano povečanje obveznosti in vrednostnih papirjev, pri čemer povečanje obveznosti povečujejo finančne odhodke, vrednostni papirji pa finančne prihodke. V četrtem in petem koraku prevrednotenje osnovnih sredstev in finančnih naložb zaradi okrepitve povečuje posebni prevrednotovalni popravek kapitala. V zadnjem, šestem koraku pa je prikazano splošno prevrednotovanje kapitala. V spodnjem primeru družba izkazuje 175 enot odhodkov in 80 enot prihodkov.

Slika 17: Osnovne značilnosti prevrednotovanja po spremenjenih SRS

Osnovno sredstvo	Kapital	Vrednostni papirji
(Stanje) 800 (4) 80	1000 (Stanje)	(Stanje) 400 (2) 30 (5) 73
Terjatve	Obveznosti	Posebni prevrednotovalni popravki kapitala
(Stanje) 600 (1) 50	800 (Stanje) 75 (3)	80 (4) 73 (5)
Finančni odhodki	Finančni prihodki	
(3) 75	50 (1) 30 (2)	
Izredni odhodki	Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	
(6) 100	100 (6)	

Vir: Odar, 2001d, str. 51.

Slika 18 enako kot Slika 17 povzema značilnosti prevrednotovanja in hkrati prikazuje možne rešitve. V prvem, drugem in tretjem koraku je prikazano povečanje vrednosti terjatev, vrednostnih papirjev in obveznosti, zaradi tečajnih razlik ali obračuna obresti in iz tega naslova izkazuje v prvih dveh primerih finančne prihodke, v tretjem primeru pa finančne odhodke. Četrty, peti in šesti korak prikazujejo prevrednotovanje osnovnih sredstev in finančnih instrumentov zaradi okrepitve in na drugi strani povečanje posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala. Sedmi korak obravnava prevrednotovanje osnovnih sredstev zaradi oslabitve. Prikazana je oslabitev osnovnega sredstva, ki smo ga predhodno okrepili za 80 enot. V tem koraku smo osnovno sredstvo oslabili za 90 enot in iz tega naslova zmanjšali posebni prevrednotovalni popravek kapitala za 80 enot, za razliko pa smo povečali prevrednotovalne poslovne odhodke. V zadnjem, osmem koraku pa je prikazano splošno prevrednotenje kapitala na račun posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala. Družba v spodnjem primeru izkazuje 75 enot odhodkov in 80 enot finančnih prihodkov.

Slika 18: Možne rešitve prevrednotovanja po spremenjenih SRS

Osnovno sredstvo		Kapital		Vrednostni papirji	
(Stanje)	800		1000 (Stanje)	(Stanje)	400
(4)	80			(2)	30
(5)	130			(5)	73
				Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	
Terjatve		Obveznosti			
(Stanje)	600		800 (Stanje)		80 (4)
(1)	50		75 (3)		130 (5)
					73 (6)
					-100 (8)
Finančni odhodki		Finančni prihodki			
(3)	75		50 (1)		
			30 (2)		
		Splošni prevrednotovalni popravek kapitala			
Izredni odhodki					
(7)	10		100 (8)		

Vir: Odar, 2001d, str. 52.

3 SKLEP

Temeljna značilnost do sedaj veljavnih slovenskih računovodskih standardov je bila v revalorizaciji sredstev in obveznosti do virov sredstev. Ta revalorizacija se je opravila prek posebne revalorizacijske podbilance. Kot smo videli, se sedanja revalorizacija po novem ne bo več obračunavala kot indeksacija, temveč se bo obravnavala kot prevrednotenje. Ta sprememba pa lahko v nekaterih primerih pomembno vpliva na finančni izid poslovanja, pri drugih podjetjih pa sprememba pri izkazu uspeha ne bo. Razlike so namreč odvisne od sestave bilance stanja, od pokritja dolgoročnih sredstev s kapitalom in dolgoročnimi rezervacijami. Če ima družba ti dve kategoriji približno izravnani, potem novi standardi ne bodo vplivali na izkaz uspeha.

Družbe, ki imajo več kapitala in dolgoročnih rezervacij kot osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb, bodo po novih standardih izkazovale večji dobiček kot do zdaj. Nominalno ugotovljeni dobiček so namreč morali zmanjšati za revalorizacijo tistega dela kapitala, s katerim so financirali kratkoročno aktivo. Če so na primer presežek kapitala vložili v finančne naložbe, ki prinašajo 12-odstotno donosnost, so bile kot dobiček izkazane samo obresti nad stopnjo inflacije, z revalorizacijskim delom pa so pokrili revalorizacijo ali realno ohranjanje vrednosti kapitala. Po novih standardih bodo kot dobiček izkazane celotne obresti.

Na drugi strani imamo podjetja, kjer je del dolgoročnih naložb financiran tudi s tuji viri, ne samo kapitalom. Ti tuji viri so praviloma dolgoročna posojila. Po starih standardih je bil inflacijski del obresti za ta posojila pokrit z revalorizacijo dolgoročnih sredstev, seveda le, če so bila podvrednotena. Po novih standardih to ni predvideno, zaradi česar bo izračunan dobiček manjši (Kordež, 2002).

Velja pa omeniti, da bodo s pridobitvijo novih standardov in uvedbo prevrednotovanja ter verjetnostjo, da bodo morale družbe sredstva oslabiti zaradi zunanjih vplivov (deviznega tečaja, obrestnih mer ...), družbe bolj motivirane, da se zavarujejo pred tovrstnim tveganjem, na primer s terminskimi pogodbami. Instrumenti za varovanje pred tveganji bodo tako dobili večjo težo, kot pa so jo imeli v dosedanjih slovenskih financah. Konkretno to pomeni, da bo dobiček po novih slovenskih računovodskih standardih mogoče ugotoviti šele takrat, ko bo ustvarjen; če bodo postavke vnaprej zavarovane z instrumenti pred tveganjem, pa te nevarnosti ne bo in družba bo lahko mirno knjižila dobiček.

Prevrednotovanje sredstev in dolgov je zaradi upoštevanja pravila poštene vrednosti nujnost, ki jo moramo vsi sprejeti za svoje izhodiščno razmišljanje, ko govorimo o knjigovodskih razvidih ter resničnih in poštenih prikazih računovodskih izkazov. Čim prej bomo to spoznali in tudi sprejeli drugačen način razmišljanja ter

vrednotenja sredstev in dolgov, tem laže bomo strokovne rešitve iz mednarodnih računovodskih standardov in slovenskih računovodskih standardov uveljavili v praksi (Odar, 2002, str. 70).

4 LITERATURA

1. Jereb Samo, Šircelj Andrej: Računovodstvo osnovnih sredstev. Ljubljana : LM Veritas, 2001. 67 str.
2. Hieng Romana: Novosti v osnutkih prenovljenih SRS 5, 9, 11, 7 in 18. Iks, Ljubljana, 26 (2000), 12, str. 62-76.
3. Hieng Romana: Najpomembnejše novosti v prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, Prevrednotovanje terjatev in dolgov, Finančnih naložb v zvezi z danimi posojili po SRS 3 in SRS 6 ter Nove postavke med prihodki in odhodki. Gradivo za posvetovanja o vodenju poslovnih knjig po novih Slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001, str. 32-37.
4. Hieng Romana, Koželj Stanko, Odar Marjan, Štrekelj Vlado, Zupančič Vera: Kontni načrt in ponazoritve knjiženj za gospodarske družbe. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 248 str.
5. Horvat Tatjana: Konferenca računovodij o novih SRS in pravilnik o računovodstvu. Finance, Ljubljana ([URL:http://www.finance-on.net/show.php?id=23901](http://www.finance-on.net/show.php?id=23901)), 14. 05. 2002.
6. Kordež Bine: Stare bilance boljše od novih. Finance, Ljubljana ([URL:http://www.finance-on.net/show.php?id=19051&tip=1](http://www.finance-on.net/show.php?id=19051&tip=1)), 26. 02. 2002.
7. Korošec Maja: Prenova slovenskih računovodskih standardov. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 49 str.
8. Koželj Stanko: Oslabitev sredstev. Iks, Ljubljana, 26 (2000), 12, str. 9-29.
9. Koželj Stanko: Nekaj o spremembah in dopolnitvah Slovenskih računovodskih standardov. Iks, Ljubljana, 28 (2001a), 6, str. 43-46.
10. Koželj Stanko: Najpomembnejše novosti v prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, SRS 4 – Zaloge. Gradivo za posvetovanja o vodenju poslovnih knjig po novih Slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001b, str. 13-16.
11. Kranjec Samo: Novi standardi bodo odpihnili nerealne dobičke. Finance, Ljubljana ([URL:http://www.finance-on.net/show.php?id=20263&tip=1](http://www.finance-on.net/show.php?id=20263&tip=1)), 17. 03. 2002.
12. Odar Marjan: Nekateri zmoti in nerazumevanja revalorizacije. Okrogla miza Bančnega vestnika: Odprava revalorizacije - argumenti za in proti. Bančni vestnik, Ljubljana, 49 (2000a), 10, str. 27-28.
13. Odar Marjan: Prevrednotovanje gospodarskih kategorij v osnutku sprememb Slovenskih računovodskih standardov. Iks, Ljubljana, 26 (2000b), 9, str. 20-48.

14. Odar Marjan: Podrobnejša predstavitev novosti v osnutkih prenovljenih SRS 3,6 in 8. Iks, Ljubljana, 26 (2000c), 12, str. 30-47.
15. Odar Marjan: Prenova Slovenskih računovodskih standardov. 32. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana : Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij finančnikov in revizorjev Slovenije, 2000d. 475 str.
16. Odar Marjan: Sprememba Slovenskih računovodskih standardov v povezavi s spremembami zakona o gospodarskih družbah. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2001a. 19 str.
17. Odar Marjan: Najpomembnejše novosti v novih Slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2001b. 32 str.
18. Odar Marjan: Najpomembnejše novosti v prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, SRS 3, SRS 6 in SRS 8. Gradivo za posvetovanja o vodenju poslovnih knjig po novih Slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001c, str. 38-44.
19. Odar Marjan: Najpomembnejše novosti v prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, Prevednotovanje po spremenjenih Slovenskih računovodskih standardih. Gradivo za posvetovanja o vodenju poslovnih knjig po novih Slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001d, str. 51-53.
20. Odar Marjan: Problemi vrednotenja sredstev, povezani z rešitvami v spremenjenih Slovenskih računovodskih standardih. 7. letna konferenca revizorjev. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2001e, str. 131-154.
21. Odar Marjan: Problemi, povezani z vrednotenjem sredstev po SRS, in nekatere možne rešitve. Revizor, Ljubljana, 13 (2002), 2, str. 49-70.
22. Petavs Stane, Vozel Mojca: Računovodska (r)evolucija. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2002, 2, str. 22-25.
23. Štrekelj Vlado: Najpomembnejše novosti v prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, SRS 10 – Dolgoročne rezervacije. Gradivo za posvetovanja o vodenju poslovnih knjig po novih Slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001, str.27-28.
24. Turk Ivan, Odar Marjan, Koželj Stanko: Osnutek sprememb uvoda v Slovenske računovodske standarde. Iks, Ljubljana, 26 (2000a), 5, str. 11-106.
25. Turk Ivan: Pojmovnik računovodstva, financ in revizije. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev, 2000b, 1081 str.
26. Turk Ivan, Odar Marjan, Koželj Stanko, Kavčič Slavka, Kokotec-Novak Majda: Osnutki sprememb SRS 25 (2001). Iks, Ljubljana, 28(2001b), 1-2, str. 332-347.
27. Turk Ivan, Odar Marjan, Koželj Stanko, Kavčič Slavka, Kokotec - Novak Majda: Osnutki sprememb SRS 27 (2001). Iks, Ljubljana, 28(2001c), 1-2, str. 358-364.

28. Zupančič Vera: Najpomembnejše novosti v prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, SRS 1 – Opredmetena osnovna sredstva. Gradivo za posvetovanja o vodenju poslovnih knjig po novih Slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001, str. 18-25.

5 VIRI

1. Slovenski računovodski standardi (Uradni list RS. Št.107/2001)